

ТОРА ОР • ПАРШІ ЛЕХ-ЛЕХА • МААМАР 4

והבדילה הפרוכת לכם

«І завіса відділятиме для вас»

Роздільна завіса між світами — Хашмаль — має корінь вище за те, що вона приховує, подібно до притчі, яку здатен створити лише великий розум; саме її приховування уможливорює творіння «чогось із нічого». Завіса оболонки (кліпи) Ногах, розташована нижче за неї, є «крайньою плоттю», яку людина знімає завдяки виправленню буднів і обрізанню, щоб Б-г відкрився внизу так само, як угорі.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/lech-lecha/4/

ГОЛОВНА ДУМКА

Роздільна завіса між світами — Хашмаль — має корінь вище за те, що вона приховує, подібно до притчі, яку здатен створити лише великий розум; саме її приховування уможливорює творіння «чогось із нічого». Завіса оболонки (кліпи) Ногах, розташована нижче за неї, є «крайньою плоттю», яку людина знімає завдяки виправленню буднів і обрізанню, щоб Б-г відкрився внизу так само, як угорі.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Маамар починається із завіс при воротах Храму, повісених «заради скромності», навіть коли вдень ворота були відчинені, і співвідносить Храм зі сферою царювання (Малхут) світу еманції (Ацилут): уночі ворота Едена зачиняються, і триває лише зовнішній потік, як під час сну діють тільки нижчі функції тіла. Навіть удень внутрішнє світло проходить крізь завісу, яку Алтер Ребе, спираючись на Ец Хаїм, ототожнює з Хашмалем: це зовнішній одяг розуміння (Біни), що огортає емоційні атрибути (Зеїр Анпін) і жіночий аспект / Малхут (Нуква) з боків і утворює під ними «взуття» — завісу між світом еманції (Ацилут) і світом творення (Брія). Подібно до притчі, він одягає те, що покриває, і розташований нижче за нього, але його корінь набагато вище; звідси й його назва: хаш — мовчання його кореня в мудрості (Хохма) й розумінні (Біна), а маль — мовлення, його зовнішній вияв. Це пояснює вислів Талмуду про те, що ангели Хашмалю мовчать, коли лунає мовлення Б-га. «Взуття» також обмежує світло, що досягає Брії, до «похідного світла (оршел толда)», завдяки чому творіння існує як «щось із нічого». У Шабос між Ацилутом і світом стоїть одна завіса, а в будні їх більше; нижче за всі святі завіси розташована кліпат ногах — крайня плоть, яку людина виправляє чесною працею в будні й знімає через обрізання, роблячи Авраама «батьком багатьох народів».

ПЛАН

1 Завіса «заради скромності»: день і ніч у Малхут

¶1

Завіси при воротах Храму та відповідність Храму Малхут світу Ацилут; уночі ворота Едена зачиняються й тече лише зовнішня життєва сила, як під час сну.

2 Хашмаль: одяг, взуття й притча

¶2

Навіть удень внутрішнє світло проходить крізь завісу — Хашмаль Біни, яка охороняє емоційні атрибути й стає завісою між світами; подібно до притчі, її корінь вищий за те, що вона покриває, звідси й хаш та маль.

3 Мовчазні ангели й «щось із нічого»

¶3-4

Ангели Хашмаля замовкають, коли мовлення Б-га відкривається, і говорять, коли воно відступає; «взуття» під Зеїр Анпіном і Нуквою зводить світло до похідного світла, завдяки чому Брія існує як «щось із нічого».

4 Шабос, будні й кліпат ногах

¶5

Кількість завіс залежно від дня й місяця; кліпат ногах як крайня плоть між святим і буденним; завдання людини — виправляти будні й освячувати їх; міла як маль Юд-Гей.

5 Обрізання: «Мій союз із тобою»

¶6

Зняття крайньої плоти збирає іскри («батько багатьох народів») і притягує піднесену Малхут — «Я» із закеф гадоль (великим акцентом), — через основу (Йесод), щоб вона відкрилася внизу.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Перегородка (парса) / завіса (масах) פרסא / מסך

Розділення між одним світом і наступним, передусім між Ацилутом і Бріа. Воно пропускає світло лише в зменшеній, «скромній» формі.

Хашмаль חשמל

Зовнішній одяг Біни, що огортає Зеїр Анпін і Нукву, не допускаючи зовнішні сили; під ними він стає «взуттям» — завісою між світами. Його назва поділяється на хаш (мовчання) і маль (мовлення).

Взуття (нааль / мін'аль) נעל / מנעל

Частина Хашмаля під «ногами» сфірот, яку ототожнюють із завісою між Ацилутом і Бріа; Метатрон називається «взуттям Б-жественної присутності (Шехіні)».

Похідне світло (ор шел толда) אור של תולדה

Світло, що проходить крізь завісу до Брії: воно є похідним, а не сутнісним, і тому є тим «нічим», із якого постає створене «щось».

Кліпат ногах קליפת נוגה

«Сяйна оболонка» під світом дії (Асія), між святістю й нечистотою; «крайня плоть», що відділяє святе від буденного і яку людина має виправити й зняти.

Буденні речі, здійснені в чистоті святості כולין

שנעשו על טהרת הקדש

Мета буденного життя: звичайні справи, виконувані сумлінно й заради Небес, підносяться до святості завдяки святості Шабосу.

Завіса «заради скромності»: день і ніч у Малхут

1 והבדילה הפרוכת¹ לכם.² הנה בע"ח [בעץ חיים] (שער מ"א)³ מבואר שיש פרסא (וע' בע"ח [בעץ חיים] שער ז' פ"ב [פרק ב'])⁴

«I завіса (парохет) відділятиме для вас». У Ец Хаїм (Sha'ar 41) пояснюється, що існує перегородка (парса) (див. також Ец Хаїм, Sha'ar 7, chapter 2).

Маамар починається з вірша про завісу (парохет), яка відділяла Святе від Святого Святих у Мішкані (переносному Святилищі). Альтер Ребе відразу пов'язує це з кабалістичним поняттям з Ец Хаїм Арізала: у духовних світах також є «перегородка» (парса) — завіса, що відділяє один рівень від наступного.

ובגמרא בכתובות (דק"ו ע"א) איתא י"ג פרוכת היו במקדש שני⁵ ז' כנגד ז' שערים כו' ופרש"י [ופירש רש"י / ופירוש רש"י] דלצניעותא עבדי.

А в Гмара, у Ктубот (106a), сказано: «У Другому Храмі було тринадцять завіс: сім — навпроти семи брам» тощо; і Раші пояснює, що їх зробили задля скромності.

Талмуд повідомляє, що в Другому Храмі було тринадцять завіс, сім із яких висіли біля семи брам подвір'я. Раші пояснює, що ці завіси біля брам не були частиною конструкції, а служили «задля скромності»: вони закривали те, що було всередині, від прямого погляду.

והיינו כי בלילה היו השערים ננעלים וכדאיתא במסכת תמיד רק ביום היו פתוחים שיהיו נכנסין ויוצאין דרך פתחי השערים והיו מוכרחים להיות פתוחים אעפ"כ [אף על פי כן] הי' [היה] פרוכת לכל שער לצניעות כו'.

Адже вночі брами замикали, як сказано в трактаті Tamid, і лише вдень їх відчиняли, щоб люди могли входити й виходити через брами; і [хоча] вони мусили бути відчиненими, однак біля кожної брами була завіса — задля скромності тощо.

Сенс цієї подробиці такий: уночі брами й так були замкнені, тож завіси мали значення лише вдень, коли брами залишалися відчиненими, щоб люди могли проходити. Навіть коли вхід був відкритий, внутрішнє все одно залишалося прихованим; далі маамар застосує це до того, як Б-жественне світло переходить зі світу у світ.

וענין זה הוא כי הנה העזרה והלשכות הם מכוונים נגד מלכות דאצילות כי למעלה במלכות יש כל הבחי' שבעזרה וגם הר הבית ת"ק אמה כמ"ש בזהר שלח לך (דקס"א ע"ב).

Значення цього таке. Подвір'я Храму (азара) та палати відповідають царюванню (Малхут) світу еманції (Ацилут), адже згори, у Малхут, є всі аспекти, що наявні у подвір'ї, а також Храмова гора (п'ятсот ліктів), як сказано в Зогар, [у розділі] Шлах Lecha (161b).

Земний Храм відображає структуру вгорі. Його подвір'я та палати відповідають Малхут Ацилуту — найнижчій сфері найвищого світу, тій, що обернена назовні, до нижчих світів; Зогар говорить навіть про Вищу Храмову гору завдовжки п'ятсот ліктів.

והנה בלילה תרעין דג"ע [דגן עדן] אסתימו⁶ וכמו שנעלים השערים שערי העזרה הגם דכתי' [דכתיב] ותקם בעוד לילה⁷ ותתן טרף לביתה היינו בבחי' חיצוניות דוקא

А вночі «брами Саду Едену зачиняються», так само, як замикаються брами, брами подвір'я. І хоча сказано: «Вона встає ще вночі й дає поживу своїй родині», це стосується саме зовнішнього виміру (хіцоніют).

Зогар навчає, що вночі брами Саду Едену — духовного місця перебування душ — зачиняються, так само, як замикалися брами Храму. Вірш про «добродішну жінку», яка встає вночі, щоб нагодувати свою родину (тут це прочитується як Малхут, що підтримує світи), цьому не суперечить: уночі передається лише зовнішній вимір Б-жественного впливу, а не його внутрішнє світло.

וכמו באדם בשעת שינה שהוא הסתלקות וקבוץ החיות מן הדם הוא הנפש⁸ לתוך הלב ונסתם הכל בתוכו שאין מתפשט ממנו פנימית החיות רק קיסטא דחיותא⁹ וחיצוניות שאז הוא דוקא גילוי והתפשטות חיצוניות החיות

Це подібне до того, що відбувається з людиною під час сну: життєва сила (хают) відходить із крові, яка є душею, і збирається в серці, а все замикається всередині нього, тож внутрішній вимір (пніміют) життєвої сили не поширюється з нього — залишається лише кіста де-хаюта (невелика міра життєвої сили) та зовнішній вимір; адже саме тоді розкривається й поширюється зовнішній вимір життєвої сили,

Альтер Ребе пояснює це на прикладі людського сну. Під час сну життєва сила душі відходить із крові (яку Тора називає «душею») до серця й замикається там; у тілі залишається активною лише «невелика міра життєвої сили» — зовнішні, основні функції життя.

כמו כח הזן וכח המעכל שבנפש שהן כח'י חיצוניות לגבי כח השכל והמדות וראיה ושמיעה. ^{10, 11, 12}

як-от живильна сила та сила травлення в душі, які належать до зовнішнього виміру порівняно із силою інтелекту, емоційними атрибутами (мідот), зором і слухом.

Під час сну продовжують діяти функції, що підтримують життя: живлення й травлення. Порівняно з вищими силами душі — мисленням, почуттями, зором і слухом, які під час сну затихають, — це її «зовнішні» функції.

РОЗДІЛ 2 • 12

Хашмаль: одяг, взуття й притча

והתפשטותן עיקרן בשעת שינה שבשעה שאינו ישן ומאיר השכל אז כח המעכל והזן אינן בהתפשטות ²

כ"כ [כל כך] מצד התכללותן בכח השכל כנר בפני אבוקה ולכן מעכב התפשטותן

Їхнє розгортання відбувається переважно під час сну. Адже коли людина не спить і її розум осяває її, сили травлення й живлення не розгортаються такою мірою, бо вони включені в силу розуму, як свічка перед смолоскипом; тому [розум] стримує їхнє розгортання.

Сили живлення й травлення діють переважно під час сну. Коли людина не спить і мислить, ці нижчі сили поглинаються панівним розумом, як полум'я свічки губиться поруч зі смолоскипом, і тому розум не дає їм розгорнутися повною мірою.

אבל בשעת שינה שמסתלק ממשלת כח השכל אז הן מתפשטין ואז הקיבה מעכל ושולח אל הכבד כו'.

וכח הזן והמעכל והדוחה וכה"ג [וכהאי גוונא] הם כחות חיצוניות ותחתוניות שבנפש.

Але під час сну, коли влада сили розуму відступає, вони розгортаються, і тоді шлунок перетравлює їжу та передає [її] до печінки тощо. Сили живлення, травлення й виведення та подібні до них — це зовнішні й нижчі сили душі.

Під час сну, коли влада розуму відступає, нижчі сили вільно розгортаються: шлунок перетравлює їжу й передає поживні речовини до печінки. Живлення, травлення й виведення — це «зовнішні» й «нижчі» сили душі, тобто ті, що діють навіть тоді, коли вищі сили відступають.

וכך למעלה במלכות דאצי שכלילה תרעין דג"ע [דגן עדן] אסתימו שההארה שנמשך מבחי מלי בג"ע [בגן עדן] זיו השכינה זהו עיקר הארת פנימיות המלי

Так само й згори, у царюванні (Малхут) світу еманції (Ацилут): уночі «брами Еденського саду зачинені». Адже світіння, що притягується з рівня Малхут до Еденського саду, — сяйво Б-жественної присутності (Шехіна) — є головним світінням внутрішнього виміру (пніміют) Малхут.

Тепер цю аналогію застосовано до вищих світів. У «ночі» в Малхут світу Ацилут брами Едену зачиняються: сяйво Шехіни, яким насолоджуються душі в Еденському саду, є внутрішнім світлом Малхут, і саме воно відступає.

(דהיינו שהמשכה מבחי ג"ר [גי ראשונות] שבמלי וכמ"ש במ"א בביאור הזהר פ' אחרי) ¹³ וכלילה מסתלק הארה זו אלא שהשפע' חיצוניות נמשך אז והיינו ותתן טרף ¹⁴ בבי"ע (והמשכה זו מבחי ז"ת [זי תחתונות] שבמלי)

(Тобто притягання походить із рівня перших трьох [сфер духовного прояву (сфірот)] усередині Малхут, як пояснено в іншому місці в поясненні до Зогару на Паршат Ахарей.) Уночі це світіння відступає, а тоді притягується лише зовнішній потік; саме це означає «і дає поживу» у [світах] творення (Брія), формування (Єцира) та дії (Асія) (і це притягання походить із рівня семи нижніх [сфірот] Малхут).

Внутрішнє світло Едену походить від «перших трьох» — інтелектуальних сфірот усередині Малхут. Уночі воно відступає, і лише зовнішній потік продовжує надходити до світів Брія, Єцира й Асія («вона дає поживу своїй родині»); його джерело — сім нижніх, емоційних сфірот усередині Малхут: мінімум, необхідний для підтримання життя, подібний до травлення під час сну.

וביום נפתחים תרעי דג"ע [דגן עדן] לפי שיש התגברות החסדים חסד אל כל היום ¹⁵ ע"כ נמשך אז המשכה הפנימית ואעפ"כ [ואף על פי כן] יש בחי' פרוכת פרסא ונמשך המשכה זו

Удень брами Еденського саду відчиняються, бо посилюються Хасадім (милості) — «милість Б-га триває весь день»; тому тоді притягується внутрішній потік. Однак і тоді є рівень завіси, перегородки, і цей потік притягується

Удень переважають Хасадім (милості), як сказано у вірші: «милість Б-га триває весь день», і тому відкривається внутрішній потік. Та навіть тоді, як завіси, що їх вивішували при відчинених брамах Храму, є перегородка, крізь яку має пройти потік.

ע"י אמצעות הפרסא והפרסא היא מבחי' חשמל שהוא מחיצוניות הבינה שמלביש ומקיף את י"ס
ספירות] דז"א וי"ס [וי' ספירות] דנוק' [דנוקבא] כתנוי עור¹⁶ ומלבישם מצדיהם

через перегородку. Перегородка походить із рівня Хашмаль [електруму], що належить до зовнішнього виміру (хіцоніют) розуміння (Біна); він одягає й охоплює десять сфірот Зеїр Анпіна (емоційні атрибути) і десять сфірот жіночого аспекту / Малхут (Нуква), наче шкіряний одяг, і огортає їх з боків.

Перегородку ототожнено з Хашмалем — загадковим «електрумом» із видіння Єхезкеля, який у Кабалі є зовнішнім одягом Біни. Він огортає сфірот Зеїр Анпіна й Нукви з боків, як «шкіряні одяги», які Б-г виготовив для Адама і Хави.

והוא בכדי שלא יהיה יניקת החיצונים ומתחת רגליהם¹⁷ הוא בחי' מנעל¹⁸ להיות הפסק בין אצילות
לבריאה וליצירה כו'

Це потрібно для того, щоб зовнішні сили не могли черпати живлення. А під їхніми ногами він є рівнем взуття, що утворює розділення між Ацилутом та Бріа і Єцира тощо.

Це огортання має не дати «зовнішнім силам» (силам кліпи — оболонки) черпати живлення зі святості. Та його частина, що лежить під «ногами» цих сфірот, називається «взуттям» і утворює межу між Ацилутом та нижчими світами.

(ונעל הזה¹⁹ הוא בחי' המסך והפרסא המפסיק בין אצילות לבריאה כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"א
ופרק ו' ובשער מ' פ"א) וכמו שפירש"י [שפירש רש"י] לצניעות דהיינו שלא יהיה

(Це взуття є рівнем екрана й перегородки, що розділяє Ацилут і Бріа, як сказано в Ец Хаїм, Sha'ar 41, chapter 1 and chapter 6, and in Sha'ar 40, chapter 1.) I [це] відповідає поясненню Раши: «заради скромності», тобто щоб не було

Альтер Ребе цитує «Ец Хаїм» Арізала: це «взуття» і є екраном (масахом) та перегородкою, що відділяє Ацилут від Бріа. Він знову звертається до слова Раши «скромність», щоб пояснити, чого досягає цей екран.

כל גילוי האור של אצילות בבריאה כ"א בדרך מסך שהמלכות דאצילות בוקע המסך ונעשה עתק
לבריאה (ע' [ע"י] בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"א ואגה"ק [ואגרת הקודש] איהו וחיוהי) וכן בכל עולם.

усе розкриття світла світу еманції (Ацилут) у світі творення (Бріа), однак лише через заслону: сфера царювання (Малхут) світу Ацилут пробиває заслону й стає Атіком [прихованим найвищим рівнем] світу Бріа (див. Ец Хаїм, Sha'ar 41, chapter 1, та Iggeres HaKodesh, [послання] «Він і Його життєва сила»). Так відбувається в кожному світі.

«Скромність» означає, що Ацилут не розкривається у Бріа відкрито. Його світло проходить лише через заслону: Малхут світу Ацилут «пробиває» заслону й стає Атіком — прихованим найвищим рівнем світу Бріа. Такий самий порядок повторюється між кожним світом і світом, що лежить під ним.

שבבריאה נעשה ג"כ חשמל מחיצוניות הבינה²⁰ ומקיף לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] עד שנעשה מנעל כו' (בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"א שהמסך שבין בריאה ליצירה אינו מבינה דבריאה אלא מת"ת [מתפארת] דבריאה אלא שבת"ת [שבתפארת] יש ג"כ חשמל כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] ס"פ יתרו בשם²¹ א"י [אדם ישר].

Адже у світі Брія також утворюється хашмаль [захисна оболонка] із зовнішнього виміру (xi-цоніют) розуміння (Біна), і він охоплює емоційні атрибути (Зеїр Анпін) і жіночий аспект / Малхут (Нуква), аж поки стає черевиком тощо. (В Ец Хаїм, Sha'ar 41, chapter 1, [сказано], що заслона між Брія та світом формування (Єцира) походить не від Біни світу Брія, а від краси (Тіферет) світу Брія; однак і в Тіферет є хашмаль, як пише Рамаз наприкінці Parshas Yisro, посилаючись на [книгу] Adam Yashar.

Отже, і у світі Брія зовнішній одяг його власної Біни огортає Зеїр Анпін і Нукву та стає «черевиком», що перебуває нижче за них. У дужках Альтер Ребе розглядає іншу думку з Ец Хаїм — що ця нижня заслона походить від Тіферет світу Брія — і узгоджує її з попереднім поясненням: у Тіферет також є хашмаль, як пише рабі Моше Закуто (Рамаз), посилаючись на Adam Yashar — кабалістичний твір рабі Хаїма Віталя, який тоді ще залишався рукописом.

ואמנם בלקוטי הש"ס [הששה סדרים] מהאריז"ל [מהאר"י זכרוננו לברכה]²² דט"ז ד"ה לכו ומעטי א"ע [את עצמו] כמ"ש כאן ע"ש ועמ"ש בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר²³).²⁴

Однак у Likkutei HaShas з коментарями Арізаля, на сторінці 16, у фрагменті, що починається словами «Іди й зменш себе», сказано те саме, що й тут; див. там. Див. також пояснення до вірша «Бо цього дня Він спокутує».

Він додає, що коментарі Арізаля до Талмуду щодо того, як місяцю сказали: «Іди й зменш себе», узгоджуються з тим, що сказано тут, і відсилає читача до власного пояснення слів «Бо цього дня Він спокутує» (надрукованого в Лікутей Тора, Ахареї).

ולהבין ענין חשמל²⁵ זה מה ענינו הנה מבשרי אחזה²⁶ כי במדות אין שם התגלות כל השכל שאם כן היו המדות בטלים בהשכל ולא הי' [היה] מהם כלל התפשטות והמשכה

Щоб зрозуміти, що таке цей хашмаль: «Із плоті моєї я бачу» [це]. В емоційних атрибутах (мідот) не розкривається весь інтелект, адже якби це було так, атрибути були б цілковито поглинуті розумом і зовсім не розгорталися б та не проявлялися.

Тепер він пояснює хашмаль, спираючись на людський досвід («із власного тіла я осягаю Б-га»). Емоції людини не можуть вмістити весь її інтелект; якби могли, вони розчинилися б у ньому й ніколи не проявилися б як почуття.

אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] מקיף עליהם הארה מועטת מחיצוניות הכינה בחי' התכונות שלמעלה מן המדות בכדי שלא יהי' [יהיה] יניקת החיצונים שמהמדות יכול להיות אחיזה לסט"א [לסטרא אחרא]

Проте їх охоплює невелике сяйво із зовнішнього виміру Біни — аспект споглядання, що перебуває вище за емоційні атрибути, — аби зовнішні сили не могли жититися звідти, адже емоційні атрибути можуть стати опорою для сітра ахра (іншої сторони),

I все ж їх оточує невелике світло із зовнішнього виміру Біни — своєрідне всеохопне споглядання, що залишається над почуттями. Його призначення — захищати: саме в емоціях сітра ахра, сторона, протилежна святості, може знайти опору.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל^{27,28} כו' וכן שבה"כ [שבירת הכלים] היה בהמדות לפיכך צ"ל בחי' חשמל מקיף שלא יהי' [יהיה] להם יניקה מהמדות אלא בדרך שערות וצפרנים כפי הצורך בלבד

як сказали наші мудреці: «Не так, як у Авраама, від якого походить Ішмаель» тощо; так само й розбиття посудин відбулося в емоційних атрибутах. Тому необхідний охоплюючий хашмаль, щоб зовнішні сили не живилися від атрибутів інакше, ніж через волосся та нігті, і лише настільки, наскільки потрібно.

Мудреці зазначають, що навіть велика милість Авраама породила Ішмаеля — знак того, що навіть свята емоція може дати початок чомусь негативному; а кабалістичне «розбиття посудин» відбулося в емоційних атрибутах. Тож хашмаль оточує їх і дозволяє зовнішнім силам жититися лише так, як через волосся й нігті — відростки тіла, — і тільки в необхідній мірі.

(כי חשמל זה הוא מהכינה וחוי"כ [וחכמה וכינה] הן תרין ריעין²⁹ כו' ומחכמה אין יניקה לחיצונים כנודע מענין הנגעים וכמ"ש ימותו ולא בחכמה³⁰ לפי שחכמה כח מה בחי' בטול לאור א"ס כו').

(Адже цей хашмаль походить від Біни, а Хохма та Біна — «дві подруги» тощо; від мудрості (Хохма) зовнішні сили не живляться, як відомо з теми уражень (негаїм [ураження шкіри]), і як сказано: «Вони помирають, але не в мудрості», адже Хохма — це коах ма [«сила “що?”»], рівень самоусунення (бітуль) перед Нескінченим світлом (Ор Ейн Соф) тощо.)

Ось чому захист походить від Біни: Біна поєднана з Хохмою («дві подруги»), а Хохма зовсім не дає зовнішнім силам опори, як відомо із законів про негаїм — ураження шкіри, описані у Ваїкра 13-14. Літери слова Хохма (חכמה) складаються у слова коах ма — «сила “що?”»: це чисте самоусунення перед Нескінченим світлом. Тому вірш «вони помирають, але не в мудрості» тлумачиться так: смерть, сфера зовнішніх сил, не сягає Хохми.

ופי ענין החשמל^{31,32} שמלביש לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] והרי הוא חיצוניות אצלן ואעפ"כ [ואף על פי כן] שרשו גבוה מהן³³ שהרי הוא מהבינה.³⁴

Пояснення хашмалу, який є одягом для Зеїр Анпіна й Нукви: щодо них він є зовнішнім ви-міром, і все ж його корінь вищий за них, адже походить від Біни:

Виникає питання: хашмаль — зовнішній одяг Зеїр Анпіна й Нукви, тобто нижчий за те, що він огор-тає, — і водночас походить від Біни, яка вища за них. Як він може бути і тим, і тим?

הענין הוא כמו המשל שהוא לבוש להנמשל דהנה צירופי אותיות המשל הם גשמיות נגד הנמשל ולבוש לבד להנמשל

Суть подібна до притчі (машаль), яка є одягом для того, що вона пояснює (нимшаль). Адже сполучення літер у притчі матеріальні порівняно з тим, що вона пояснює, і є лише одягом для нього.

Відповідь — притча (машаль). Притча є одягом для свого змісту: її слова й образи грубі та матеріальні порівняно з ідеєю, яку вони передають.

אך מ"מ שרש המשל הוא גבוה מאד³⁵ נעלה שאין כל אדם יכול לומר משלים אלא משלי שלמה³⁶ ובגמרא אמרו³⁷ על רבי מאיר תלתא שמעתא ותלתא מתלי ואמרו משמת רבי מאיר³⁸ בטלו מושלי משלים כו'

Однак корінь притчі дуже високий і піднесений, адже не кожен здатен розповідати притчі, а лише [такі, як] «притчі Шломо»; і в Гемарі про рабі Меїра сказано: «три галахічні вчення і три притчі»; і сказали: «Коли помер рабі Меїр, припинилися оповідачі притч», тощо.

Щоб створювати притчі, потрібен найвищий розум. «Притчі» Шломо га-Мелеха є взірцем; рабі Меїр поділяв своє вчення на три частини, одна з яких складалася з притч; а коли він помер, у Мішні сказа-но: «припинилися оповідачі притч».

והיינו כי דוקא מי ששכלו שכל גבוה יכול לצמצם שכלו במשל שיהיה מכוון נגד הנמשל ממש

Адже лише той, чий розум надзвичайно високий, може звузити свій розум, вклавши його в притчу, яка точно відповідає тому, що вона пояснює,

Лише дуже високий розум може стиснути своє осягнення в образ, який точно відповідає ідеї.

משא"כ מי שאין לו שכל גבוה כל כך די לו במה שיבין השכל כאשר הוא

тоді як тому, чий розум не такий високий, достатньо зрозуміти ідею такою, якою вона є,

Менш високому розуму достатньо осягнути ідею такою, якою вона є.

אבל לא יוכל להסביר פנים במשל ואם יאמר משל לא יהי [יהיה] המכוון כו' ועד"ז הוא בחי' החשמל שהוא לבוש לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] כהתלבשות השכל במשל³⁹

але він не зможе пояснити її за допомогою притчі, а якщо й розповість притчу, вона не відповідатиме ідеї, тощо. Так само влаштований рівень хашмалю (духовного покривала), який є одягом для емоційних атрибутів (Зеїр Анпін) і жіночого аспекту / Малхут (Нуква), подібно до того, як ідея вбирається в притчу.

Такий розум не здатен розкрити ідею за допомогою відповідної притчі; якщо ж спробує, притча не відповідатиме їй. Так само хашмаль є одягом для емоційних атрибутів (мідот), подібно до того, як притча одягає ідею.

והיינו לפי שנמשך מהבינה שהיא למעלה מעלה מהמדות כו' רק אח"כ נעשה לבוש לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] והוא למטה מהן כמו שהמשל הוא חיצוניות לגבי הנמשל ולבוש לבד

Це тому, що він походить від розуміння (Біна), яке набагато вище за емоційні атрибути (мідот), тощо; лише згодом він стає одягом для Зеїр Анпіна і Нукви та опиняється нижче за них, подібно до того, як притча є зовнішнім виміром (хіцоніют) щодо того, що вона пояснює, і лише одягом для нього.

Оскільки хашмаль походить від Біни, його корінь лежить набагато вище за емоції; лише коли він проявляється, то стає їхнім зовнішнім одягом, нижчим за них, подібно до того, як притча є зовнішньою щодо свого змісту.

והרי א"כ מוכן שיש בבחי' החשמל הזה בי⁴⁰ בחינות א' מצד שרשו שהוא גבוה מאד נעלה למעלה מן המדות

Отже, зрозуміло, що рівень хашмалю має два аспекти. Перший — з боку свого кореня: він дуже високий і піднесений, вище за мідот,

Отже, у хашмалю є два аспекти. Перший — його корінь, який лежить високо над емоційними атрибутами.

שהוא מבחי' הבינה והבי' מצד התפשטותו בבחי' חיצוניות בבחי' צירופי אותיות שהאותיות הם מדרגה האחרונה שבכל הי"ס [הי' ספירות] (ומה שמלביש החשמל לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] היינו כמו אותיות שמלבישי' להמדות כו')

адже він походить від Біни. Другий — з боку його поширення: він перебуває у зовнішньому вимірі (хіцоніют), у формі сполучень літер, причому літери є останнім рівнем у кожній із десяти сфер духовного прояву (сфірот) (а те, що хашмаль одягає Зеїр Анпіна і Нукву, подібне до літер, які одягають мідот, тощо).

Його корінь такий високий, бо він походить від Біни. Другий аспект — його прояв: зовнішній вимір, подібний до «літер», які є останнім рівнем у кожній сфері. Те, що хашмаль одягає Зеїр Анпіна і Нукву, подібне до того, як літери й слова одягають почуття.

וזהו פי' חשמל⁴¹ חש מל פי' חש לשון שתיקה⁴² היינו מצד בחי' א' שבו שהוא שרשו מהבינה⁴³

У цьому полягає значення слова «Хашмаль»: «хаш маль». «Хаш» означає мовчання; це стосується його першого аспекту — його кореня в розумінні (Біна).

Саме слово «Хашмаль» поділяється на дві частини: «хаш» — «мовчання», а «маль» — «мовлення». «Хаш», мовчання, відображає його перший аспект — його корінь у Біні.

כי סייג לחכמה שתיקה⁴⁴ כי הוי"ה בחכמה ולכן החכמה היא בחי' ביטול וזהו השתיקה וע"ד שמשא רבע"ה [רבינו עליו השלום] הי' [היה] כבד פה⁴⁵ כו'.

Адже «мовчання — огорожа для мудрості», оскільки Ім'я Б-га (Гавая) перебуває в мудрості (Хохма), і тому Хохма є рівнем самоусунення (бітуль), а це і є мовчання; так само Моше, наш учитель, мир йому, був «важкий на уста» тощо.

«Мовчання — огорожа для мудрості» (Авот): Хохма є осередком Гаваї та являє собою чистий бітуль; мовчання виражає цей бітуль. Так само Моше, найвеличніший у мудрості, був «важкий на уста».

ומל לשון דיבור והתגלות זהו מצד בחי' הבי' שבו כשנעשה לבוש לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] כמו האותיות שמלבישי' הנמשל ועיי'ז יוכל להיות השפעה זהו פי' מל:

А «маль» означає мовлення й розкриття; це стосується його другого аспекту — коли Хашмаль стає вбранням для емоційних атрибутів (Зеїр Анпін) і жіночого аспекту / Малхут (Нуква), подібно до літер, що вдягають зміст, який вони передають, і завдяки цьому може відбуватися передача впливу. У цьому полягає значення слова «маль».

«Маль», «мовлення», — це другий аспект: Хашмаль як вбрання для Зеїр Анпіна й Нукви, подібне до літер, що вдягають зміст. Завдяки цьому вбранню вплив може передаватися на нижчі рівні.

Мовчазні ангели й «щось із нічого»

3 והנה זהו בחשמל שבי"ס [שבי"ס ספירות] עצמן וכן במלאכים שיש כמה אלפים רבבות מדרגות כמ"ש היש

מספר לגדודיו⁴⁶ ויש מהם שהם מבחי' החשמל ע"י כלים דאצילות

Отже, це [так] у випадку з хашмалем [духовною завісою], що є в самих десяти сферах духовного прояву (сфірот). Так само й серед ангелів, яких є багато тисяч міріад рівнів, як сказано: «Чи є число Його військам?» Деякі з них походять від рівня хашмалю через посудини світу еманациї (Ацилут).

Усе сказане досі стосується хашмалю в самих сфірот. Така сама структура є й серед ангелів, що мають незліченні щаблі («Чи є число Його військам?»); деякі з них утворені з хашмалю через посудини Ацилуту.

[ור"ל [ורוצה לומר] שזה שנת"ל [שנתבאר לעיל] הוא ענין החשמל דבינה דאצילות המקיף לזו"נ [לזעיר אנפין]

ונוקבא] דאצילות כנ"ל וכמו כן יש ג"כ בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא] דבי"ע ג"כ בחי' חשמל ומזה נמשך המסך⁴⁷

שבין בריאה ליצירה ובין יצירה לעשיה.

(Мають на увазі, що пояснений вище хашмаль — це хашмаль Біни (розуміння) Ацилуту, який охоплює Зеїр Анпін (емоційні атрибути) і жіночий аспект / Малхут (Нуква) Ацилуту, як зазначалося вище. Так само й у Зеїр Анпіні та Нукві Брії, Єцири й Асії є рівень хашмалю, і від нього походить завіса між Брія та Єцира і між Єцира та Асія.

У дужках подано уточнення: описаний вище хашмаль належить до Біни Ацилуту й оточує Зеїр Анпін та Нукву Ацилуту. Кожен нижчий світ також має власний хашмаль навколо своїх Зеїр Анпіна та Нукви; від них походять завіси між Брія та Єцира і між Єцира та Асія.

ושם יש ג"כ מלאכים שהם מבחי' חשמל וכידוע שמט"ט [שמטטרון] נק' נעל דשכינתא^{48, 49} והרי נתבאר

שהנעל זהו בחי' חשמל כו' וע"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בשעה שהדבור יוצא מפי הקב"ה

חשות.⁵⁰

І там також є ангели рівня хашмалю. Відомо, що Метатрон називається «черевиком Шехіні (Б-жественної присутності)», а вже пояснювалося, що черевик — це рівень хашмалю тощо.) Про це наші мудреці сказали: «Коли мовлення виходить з уст Святого, благословенний Він, вони мовчать (хашот)».

У тих нижчих світах також є ангели, утворені з хашмалю. Метатрон, головний ангел, називається «черевиком Шехіні»; оскільки, як було показано, «черевик» — це хашмаль, тут усе узгоджується. Саме про це йдеться в талмудичному вислові: «Коли мовлення виходить з уст Святого, благословенний Він, вони [ангели хашмалю] мовчать».

פִּי הַקִּבִּיָּה הוּא זִיָּא כְּמוֹ פִּי קוֹבִיָּה [קודשא בריך הוא] וּשְׂכִינְתִּיהָ שְׂכִינְתִּי הֵינּוּ מֵה שְׁשׁוֹכֵן וּמִתְלַבֵּשׁ
בְּתַחֲתוֹנִים וְקָדוֹשׁ הוּא מוֹבְדֵל כֵּךְ בְּחַיִּי מַלְכוּת אֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עֵם⁵¹ הוּא בְּחַיִּי הַשְׁשׁוֹכֵן וּמִתְלַבֵּשׁ בְּעֵם

Пояснення таке: «Святий, благословенний Він» — це Зеїр Анпін, як у вислові «Святий, благословенний Він, і Його Шехіна». «Його Шехіна» — це те, що перебуває серед нижчих створінь і облачається в них, тоді як «Святий» означає «відокремлений». Отже, рівень царювання (Малхут) — «немає царя без народу» — це рівень, який перебуває в народі й облачається в нього,

Щоб пояснити це вчення, Альтер Ребе визначає його поняття. «Святий, благословенний Він» означає Зеїр Анпін, а «Його Шехіна» — Малхут, як у звичному вислові, де їх згадано разом. Шехіна означає «перебування»: це рівень, що перебуває всередині створінь і облачається в них, так само як цареві потрібен народ, яким він править. «Святий» означає відокремлений від них і вищий за них.

מִשָּׂאֵל מִדּוֹתָיו יֵתִי לָךְ הִי הַגְּדוּלָּה כּוֹי אֵין לָהֶם עֶרֶךְ וַיַּחֲסֵם לָעַם וְזֶהוּ בְּחַיִּי קָדוֹשׁ.⁵²

тоді як Його атрибути, хай буде Він благословенний, — «Тобі, Гавая, належить велич» тощо — не мають жодного зв'язку чи співмірності з народом; саме це і є рівнем «Святий».

Б-жественні емоційні атрибути самі по собі — «Тобі, Гавая, належить велич» тощо — не мають жодного зв'язку чи співмірності зі створіннями. Саме ця трансцендентність і означає «Святий», а отже, «Святий, благословенний Він» — це Зеїр Анпін.

4 וְהַדְּבָר שִׁוּצָא מִפִּי הַקִּבִּיָּה הוּא בְּחַיִּי הַתְּגִלּוֹת הֵינּוּ מֵל מַחֲשָׁמֵל וְהוּא כְּשׁוֹזֵ"נ [כְּשׁוֹזֵ"ר אֶנְפִּין וְנוֹקְבָא] בּוֹקְעִי

[בוקעים / בוקעין] המסך ויורדי ומתגלי בעולם שלמה

І мовлення, що виходить з уст Святого, благословенний Він (Кудша бріх ху), — це рівень розкриття, тобто «маль» (мовлення) Хашмаля. Це відбувається, коли емоційні атрибути (Зеїр Анпін) і жіночий аспект / Малхут (Нуква) пробивають екран, спускаються й розкриваються у нижньому світі.

«Мовлення, що виходить» від Б-га, означає розкриття — сторону маль Хашмаля. Це відбувається, коли Зеїр Анпін і Нуква пробивають екран, спускаються й розкриваються у нижньому світі.

וְאִזִּי הֵם הַמְּלָאכִים חֲשׁוֹת⁵³ שֶׁהֵם נִכְלָלִים בְּבִיטוֹל שְׁנִמְשָׁךְ מִבְּחַיִּי חֲכָמָה כְּנִ"ל בְּעֵנִין סִיג לַחֲכָמָה שְׁתִּיקָה

Тоді ангели мовчать (хашот), адже вони включаються в самоусунення (бітуль), що притягується з рівня мудрості (Хохма), як пояснено вище щодо вислову: «Огорожа для мудрості — мовчання».

У цю мить ангели Хашмаля замовкають: вони поглинаються самоусуненням, що походить від Хохми, — «мовчанням», про яке йшлося вище у вислові «огорожа для мудрості — мовчання». Приголомшені розкритим світлом, вони не можуть нічого сказати.

משא"כ כשאין הדבור יוצא כו' שהוא בחי' הסתלקות אז הם ממללות שהם ברעש גדול ואומרי' ברוך כבוד⁵⁴ כו'.

Але коли мовлення не виходить тощо — це стан відходу; тоді вони говорять (мемаллот), бо здійсмають «великий гамір» і кажуть: «Благословенна слава», тощо.

Коли мовлення не виходить, тобто коли Б-жественне світло відходить, ангели говорять. Саме тоді вони «здійсмають великий гамір» і виголосили: «Благословенна слава Гавая з Його місця»: їхня гучна хвала належить до стану, коли світло відходить.

זהו ענין החשמל שמקיף ומלביש לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] מצדיהן שהוא בכדי שלא⁵⁵ יהי [יהיה] יניקת החיצונים. אך מתחת רגליהם הוא בחי' מה יפו פעמיו⁵⁶ בנעלים בת נדיב הוא בחי' מלכות.

Ось що являє собою Хашмаль, який оточує й огортає Зеїр Анпін і Нукву з боків, щоб зовнішні сили не могли жититися. А під їхніми ногами — рівень вислову: «Які прекрасні твої кроки у взутті, дочко шляхетного!» Це рівень царювання (Малхут).

Йдеться про Хашмаль навколо боків Зеїр Анпіна й Нукви, який не допускає зовнішні сили. Під їхніми «ногами» — взуття, на яке вказують слова «Які прекрасні твої кроки у взутті, дочко шляхетного!»; Alter Rebbe ототожнює його з Малхут.

נעל זה אינו לבד בשביל שלא יהי [יהיה] יניקת החיצונים אלא הוא מפסיק⁵⁷ שלא יהי [יהיה] גילוי כל האור שבאצילות דאיהו וגרמוהי חד להיות כך בבריאה

Це взуття потрібне не лише для того, щоб зовнішні сили не могли жититися; воно також служить перегородкою, аби повне розкриття світла, що є у світі еманції (Ацилут), де «Він і Його посудини (ігу ве-гармохі) — єдині», не відбувалося так само у світі творення (Брія,

Взуття має ще одне призначення, окрім захисту. Воно перешкоджає розкриттю у Брії повного світла Ацилуту, де Б-г і Його сфери духовного прояву (сфірот) — «Його посудини» — цілковито єдині.

אלא שיהי [שיהיה] בחי' בריאה יש והיינו ע"י שהמסך מפסיק בין אצי' לבריאה והאור שנמשך מאצי' ע"י המסך להחיות בריאה הוא אור של תולדה^{58, 59}

а Брія мала бути на рівні «чогось» (еш). Тобто завдяки екрану, що розділяє Ацилут і Брія, світло, яке притягується з Ацилуту через екран, щоб оживляти Брія, є похідним світлом (ор шель толда).

Натомість Брія має існувати як «щось» (еш) — як буття, що відчуває себе окремим. Оскільки між Ацилутом і Брія стоїть екран, світло, яке доходить до Брія, щоб оживляти його, є лише «похідним світлом» — відгалуженням світла, а не його сутністю.

ולכן נקי הבריאה יש מאין והגם דממך הכל^{61, 60} כתיב⁶² וכולא קמיה כלא חשיבי עכ"ז [עם כל זה] נקי יש מאין מפני שהתהוות היש הוא מבחי האור שנמשך ע"י הפרסא שהוא בחי אין

Тому Брія називається «щось із нічого» (еш ме-айн). І хоча написано: «Адже все — від Тебе», а також: «усе перед Ним вважається ніщо», однак Брія називається «щось із нічого», бо виникнення «чогось» походить від рівня світла, що притягується через перегородку, а це — рівень «нічого» (айн),

Саме тому творення називається «щось із нічого». Можна заперечити: усе походить від Б-га («все — від Тебе»), і все перед Ним — як ніщо; чому ж тоді його джерело називають «нічим»? Відповідь така: створене буття походить від світла, яке проходить крізь перегородку, а це світло вважається «нічим».

שהרי אין זה מהות ועצמות האור שלפני הפרסא אלא אור של תולדה שהוא בחי אין לגבי עצם האור שלמעלה מהפרסא.

бо воно не є сутністю й самістю світла, що перебуває перед перегородкою, а є похідним світлом, яке становить «ніщо» порівняно із сутністю світла над перегородкою.

Його вважають «нічим», бо воно не є сутністю світла по той бік перегородки; порівняно з тією сутністю похідне світло — як ніщо. Отже, вислів «із нічого» описує джерело творення у співвідношенні зі справжнім світлом, а не з Самим Б-гом.

(ועיין בזוהר ח"ב [חלק ב'] דע"ח ב' רזא דחשמל⁶³ כו' ובוהר הרקיע⁶⁴ שם ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות]⁶⁵ ובספר הדרת מלך⁶⁶ סי' ל' וסי' נ"ה):

(I див. Зоар, том 2, с. 78b, «таємниця Хашмаля» тощо, а також Зоар га-Ракія там само, Рамаз і книгу Гадрас Мелех, розділи 30 і 55.)

Алтер Ребе завершує посиланнями для подальшого вивчення: на «таємницю Хашмаля» в Зоарі, коментар Арізала Зоар га-Ракія до цього уривка, рабі Моше Закуто (Рамаз) і коментар до Зоару Гадрас Мелех.

РОЗДІЛ 4 • 15

Шабос, будні й кліпат ногах

5 והנה בשבת מאיר אור האצילות⁶⁷ למטה על ידי התלבשות הבריאה לבד ואינו אלא מסך אחד

А тепер, у Шабат, світло світу еманції (Ацилут) сяє вниз, будучи облаченим лише у світ творення (Брія), і є лише одна завіса.

Тепер завіси розглядаються стосовно часу. У Шабат світло Ацилуту сягає нижніх світів, будучи облаченим лише у Брія, тож проходить тільки крізь одну завісу — ту, що розділяє Ацилут і Брія.

משא"כ בימות החול יש הפרש בין א"י [ארץ ישראל] לח"ל [לחוץ לארץ] שבא"י [שבארץ ישראל] ההנהגה ע"י יצירה ובח"ל [ובחוץ לארץ] ע"י עשייה.⁶⁸ והנה כל זה עדיין בבחי' קדושה וצבא השמים לך משתחווים⁶⁹ שגם היש בטל

На відміну від цього, у будні є різниця між Землею Ізраїлю та країнами поза нею: у Землі Ізраїлю [Б-жественне] управління здійснюється через світ формування (Єцира), а поза нею — через світ дії (Асія). Усе це все ще належить до сфери святості, і «небесне воїнство вклоняється Тобі», адже навіть «щось» (єш) є самоусуненим перед Ним.

У будні світло проходить крізь більше завіс, і має значення також місце: у Землі Ізраїлю Б-г управляє світом через Єциру, а поза нею — через нижчий світ Асія. Проте всі ці світи все ще святі; навіть їхне відчуття власного існування як «чогось» підпорядковане Б-гові, як сказано: «небесне воїнство вклоняється Тобі».

(ולכן פרכת ופרסות הנ"ל הם בחי' פרכת המבדילות בין קדש לקדש שהרי הפרסא המבדיל בין ע"ס

[עשר ספירות] דיצירה לע"ס [לעשר ספירות] דעשייה הרי גם ע"ס [עשר ספירות] דעשייה הוא קודש)

(Тому згадані вище завіси й перегородки належать до рівня завіс, що відокремлюють святе від святого; адже перегородка, яка розділяє десять сфер духовного прояву (сфірот) Єцири та десять сфірот Асії, відокремлює одне святе від іншого, бо й десять сфірот Асії — святі.)

Отже, завіси й перегородки, про які йшлося досі, відокремлюють святе від святого, подібно до завіси у Храмі між Святим і Святим святих. Навіть десять сфірот Асії, найнижчого світу, святі.

אך מעשייה ולמטה יש עוד מסך ופרסא הוא ק"נ [קליפת נוגה] והוא בחי' ערלה החופפת על הברית

Але від Асії й нижче є ще одна завіса й перегородка — кліпат нога («світна» оболонка); це рівень орли (крайня плоть), що вкриває завіт.

Однак нижче Асії є інший різновид завіси — кліпат нога, «світна оболонка», сфера, яка не є ані святою, ані нечистою, і може схилитися в будь-який бік. Її уподібнюють до орли, що вкриває завіт.

(כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] ש"מ [שער מ'] פ"א ונק' ק"נ [קליפת נוגה] כו' והיא הערלה המכסה על היסוד)⁷⁰ והוא

הבדלה בין קדש לחול

(Як написано в Ец Хаїм, Шаар 40, розділ 1: вона називається кліпат нога тощо і є крайньою плоттю, що вкриває Йесод (основу).) І вона є відокремленням між святим і буденним (холь).

В Ец Хаїм Аризаль називає її кліпат нога й описує як крайню плоть, що вкриває Йесод. Ця завіса відокремлює не святе від святого, а святе від буденного (холь) — звичайного, повсякденного.

(וּאִפְשָׁר שֶׁהַפְּרָסָא⁷¹ הוּא בֵּין עַ"ס [עֶשֶׂר סְפִירוֹת] דְּעִשְׂיָה לְקַ"נ [לְקַלִּיפֶת נֹגַהּ] וְאִ"כּ אִפְשָׁר הוּא גִ"כּ בְּחִי חֲשַׁמֶּל הַמִּפְסִיק בֵּין עַ"ס [עֶשֶׂר סְפִירוֹת] דְּעִשְׂיָה לְנֹגַהּ.

(I, можливо, перегородка розташована між десятима сфірот Асії та кліпат нога; якщо так, можливо, вона також належить до рівня хашмалю, що відокремлює десять сфірот Асії від нога.

Алтер Ребе припускає, що перегородка між сфірот Асії та кліпат нога сама може бути різновидом хашмалю — розділяти святість і нога. (В одному рукописі цю примітку введено словами: «і в іншому рукописі я знайшов».)

גַּם בְּמִ"א בִּפ' וְאִתְחַנֵּן עַ"פ שִׁמְעָה^{72,73} כּו' נִתְבִּי גִ"כּ שֶׁהַבְּדִלָה הוּא עַ"י בְּחִי חֲשַׁמֶּל וְגַם בְּמִ"א נִתְבִּי [נִתְבָּאֵר] עֲנִין בְּחִי עֲטוּפִים שֶׁהוּא מְמוּצָע בֵּין קְדוּשָׁה לְקַ"נ [לְקַלִּיפֶת נֹגַהּ] (כו')

Також в іншому місці, у розділі Ва'етханан, щодо вірша «Слухай [Ізраїлю]» тощо, так само пояснюється, що відокремлення відбувається через рівень хашмалю; а в іншому місці пояснюється також сутність рівня атуфим — проміжного між святістю та кліпат нога тощо.)

На підтвердження цього він посилається на свій маамар про Шма в розділі Ва'етханан, де також пояснюється, що відокремлення відбувається через хашмалю, і на інше обговорення атуфим — «слабкої» отари з Берешит 30, рівня між святістю та кліпат нога.

וְזֶהוּ עֲנִין אֲשֶׁר בָּרָא⁷⁴ אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת⁷⁵ לְתַקֵּן וְתוֹרֵמִסִּין צְרִיכִין תְּקוּן כּו' כִּי הָאָדָם נִבְרָא בְּצַלְמֵנוּ כְּדַמּוּתֵנוּ⁷⁶ וְיֵשׁ לוֹ מִסַּךְ זֶה

Ось у чому полягає зміст слів «яке Б-г створив, аби завершити» — тобто виправити; і «людини потребують виправлення» тощо. Адже людина була створена «за образом Нашим, за подобою Нашою» і має цю завісу,

Це пояснює вірш «яке Б-г створив, аби завершити»: створення залишило людині завдання «завершити», тобто довести до повноти й виправити, як каже Мідраш: перш ніж людини можна їсти, їх потрібно підсолодити. Людина, створена «за образом Нашим», має в собі цю завісу нога.

וְצָרִיךְ לְתַקֵּן לְהִיּוֹת הַחֹל בְּחִי חֹלִין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טְהַרְתָּהּ קְדֹשׁ⁷⁷ וְהֵינּוּ עַ"י שְׁנִכְלָלִים בְּקְדוּשַׁת הַשַּׁבָּת

і він має виправити [його], щоб буденне стало рівнем (бхіна) «буденних речей, приготованих у чистоті святості»; це відбувається завдяки тому, що вони включаються у святість Шабату.

Його завдання — виправити це, щоб буденне стало «буденними речами, приготованими в чистоті святості», подібно до звичайної їжі, з якою поводяться так само строго, як зі священною. Це відбувається завдяки залученню буднів до святості Шабату.

כי שבת הוא קודש שאז מאיר אור האצילות ע"י הבריאה בלי מסך שבין בריאה ליצירה ובין יצירה לעשייה וכ"ש [וכל שכן] שק"נ [שקליפת נוגה] אינו מפסיק אז⁷⁸ שמאיר שלא על ידו כו'

Адже Шабат святий: тоді світло світу еманції (Ацилут) сяє крізь світ творення (Бріа), без перегородки між Бріа та світом формування (Єцира) і між Єцира та світом дії (Асія); тим паче оболонка саява (кліпат нога) тоді не відділяє світло, бо [світло] сяє не крізь неї тощо.

Шабат святий, бо цього дня світло Ацилута сяє лише крізь Бріа, без перегородок між Бріа та Єцира і між Єцира та Асія. Тим паче кліпат нога не стає перепоною, адже світло взагалі не проходить крізь неї.

ולכן האדם הוא מובדל ממלאכת החול שאינו עוסק בדברים גשמיים אלא שבת להוי"ה אלהיך⁷⁹
בבחינת ביטול הגם שהוא ביטול דבריאה בחינת יש מי שבטל כו'

Тому людина відокремлена від буденної праці, адже не займається фізичними речами, а [перебуває в] «Шабаті для Імені Б-га (Гавая), твого Б-га» — у стані самоусунення (бітуль), хоча це бітуль Бріа, рівень, на якому [ще] є хтось, хто перебуває в бітулі, тощо.

Ось чому єврей припиняє буденну працю в Шабат і не займається фізичними справами: цей день — «Шабат для Імені Б-га, твого Б-га», стан самоусунення. Це все ще лише бітуль Бріа — створене «щось», яке підпорядковує себе, а не повне єднання Ацилута.

משא"כ בימות החול שהתהוותו⁸⁰ ע"י יצירה ועשייה שם יש קליפת נוגה החופפת אך ע"י שמכרר בששת ימי החול בירורי נוגה יגיע כפ"ך⁸¹

На відміну від цього, у будні, чие існування постає через Єцира й Асія, їх огортає кліпат нога. Але, здійснюючи протягом шести буднів бірурім нога, — «працею рук твоїх,

У будні, існування яких постає через Єцира й Асія, над життям нависає кліпат нога. Але людина виправляє (тобто з'ясовує, здійснює бірурім) нога протягом шести буднів за допомогою «праці рук твоїх».

כי תאכל שעוסק באמונה לשם שמים ומתפלל ולומד בכח זה עי"ז נעשי' [נעשית / נעשים] החולין עטה"ק [על טהרת הקודש] ועי"ז אומרים במו"ש [במוצאי שבת] ברוך המבדיל בין קודש לחול כי להיות⁸² הבדלה ופרסא הוא ממקום גבוה ונעלה כנ"ל בענין חשמל כו'

коли ти їси [י]»: він чесно діє заради Небес, молиться й навчається, спираючись на цю силу, — і завдяки цьому буденні речі стають приготованими в чистоті святості. Про це ми й говоримо під час завершення Шабату: «Благословенний [Той], Хто відділяє святе від буденного», адже сама можливість відокремлення й перегородки походить із високого й піднесеного місця, як пояснювалося вище щодо Хашмаля тощо.

Він чесно працює заради Небес, а потім молиться й навчається, використовуючи силу, яку дала йому праця. Так буденне підноситься до святості. Тому під час завершення Шабату ми благословляємо: «Хто відділяє святе від буденного»: саме відокремлення походить із дуже високого місця, подібно до Хашмаля.

וברוך ונמשך משם להיות מאיר דרך הפרסא כ"א לא היה הפרסא לא היה שום התהוות חדוש יש מאין ולא היה תקון חולין שנעשו עטה"ק [על טהרת הקודש]

і «Благословенний» (барух) [означає] «притягнутий звідти вниз», аби сяяти крізь перегородку. Адже якби перегородки не було, не могло б виникнути щось нове з нічого й не було б виправлення буденних речей, приготованих у чистоті святості

Слово «Благословенний» (барух) тлумачиться як «притягнутий вниз»: світло притягується з того високого джерела, щоб сяяти крізь перегородку. Без перегородки не могло б бути нового творіння чогось із нічого й виправлення буденного.

(רק קדש לבד וכוונת הבריאה דירה בתחתונים הוא שיהי' [שיהיה] יש ונפרד בחי' חול רק שיהי' [שיהיה] אח"כ ביטול היש טהרת הקודש)

(лише сама святість; а задум творіння — оселя серед нижніх світів (діра бетактонім) — полягає в тому, щоб було окреме «щось» (еш — самотійне буття), рівень буденного, і лише згодом відбулися бітуль цього «щось», чистота святості).

Без перегородки була б лише сама святість. Але задум творіння — щоб у Б-га була «оселя серед нижніх світів» — вимагає окремого «щось», буденного, яке згодом піддається бітулю й стає чистотою святості.

והנה בהתגלות האור דרך הפרסא עדיין הוא קדושה עד סוף העשייה ששם מקום הנוגה וזהו מצות מילה מל י"ה שהוא מל מחשמל דכינה שהוא מבחי י"ה

А тепер: коли світло розкривається крізь перегородку, воно залишається святим аж до кінця Асії, де міститься місце нога. Це і є міцва обрізання (міла): мал Йуд-Гей, тобто мал Хашмал розуміння (Біна), що походить від рівня Йуд-Гей,

Поки світло проходить крізь перегородки, воно залишається святим — аж до кінця Асії, де починається нога. Міцва обрізання (міла) стосується саме цього місця: слово «міла» тлумачиться як мал (аспект мовлення) плюс Йуд-Гей; це мал Хашмал Біни, що належить до Б-жественного Імені, утвореного з Йуд (Хохма) і Гей (Біна).

כי חוי"ב [חכמה ובינה] הן תרין ריעין דהיינו שכשמסירים הערלה שהיא ק"נ [קליפת נוגה] אז נשאר רק חשמל דכינה שהוא הלבוש שצ"ל כמבואר למעלה בכדי שיהי' [שיהיה] התהוות בי"ע כוי אבל הערלה שהיא ק"נ [קליפת נוגה] צריך להסיר.

бо мудрість (Хохма) і розуміння (Біна) — «два супутники». Тобто, коли усувають крайню плоть, тобто кліпат нога (проміжну оболонку), залишається лише Хашмал Біни (духовний одяг), який має бути, як пояснено вище, щоб могли постати світ творення (Брія), світ формування (Єцира) і світ дії (Асія) тощо; але крайню плоть, тобто кліпат нога, потрібно усунути.

Хохма й Біна — нерозлучні «супутники», тому Хашмал Біни святий. Коли усувають крайню плоть, кліпат нога, залишається лише Хашмал Біни — необхідний одяг, який уможлиблює існування світів Брія, Єцира й Асія. Однак крайню плоть потрібно усунути.

ומתחילה הוצרך להיות כך כדי שיהי' [שיהיה] יניקה לק"נ [לקליפת נוגה] וממנה לקליפות הטמאות שק"נ [שקליפת נוגה] היא המפרדת בין הקדושה ובין כל קליפות טמאות ממש אבל אח"כ העבודה לברר ק"נ [קליפת נוגה] ולהפכה לקדושה כוי :

Спочатку так мало бути, щоб кліпат нога могла отримувати живлення, а через неї — нечисті кліпот, адже саме кліпат нога відділяє святість від усіх цілком нечистих кліпот; але згодом служіння полягає в тому, щоб очистити кліпат нога й перетворити її на святість тощо.

Спочатку крайня плоть мала існувати, щоб кліпат нога, а через неї — нечисті кліпот, могли отримувати свою мінімальну життєву силу; кліпат нога є проміжною ланкою між святістю та відвертою нечистотою. Але мета служіння людини — очистити кліпат нога й перетворити її на святість.

Обрізання: «Мій союз із тобою»

6 והנה בהסיר הערלה אז נעשה אב המון גוים שיתוספו ניצוצות להתכלל באלקות מחמת שלא יהי [יהיה] מסך הנוגה וע"ז נאמר אני הנה בריתי אתך⁸³ והיית לאב המון גוים.

Тепер, коли крайню плоть усунуто, він стає «батьком численних народів», адже додаються іскри, щоб долучитися до Б-жественного, оскільки більше немає завіси нога (сяйва). І про це сказано: «Я — ось, Мій заповіт із тобою, і ти станеш батьком численних народів».

Коли крайню плоть (завісу нога) усунуто, Авраам стає «батьком численних народів»: іскри святості з ширшого світу тепер можуть додаватися й включатися в Б-жественність, бо нога вже не відгороджує їх. Вірш про заповіт обрізання говорить саме про це.

אני זקף גדול כי אני אותיות אין⁸⁴ שמלכות הוא הכתר וזקף גדול דהיינו כשהיא מתעלית למעלה⁸⁵ כו'.

«Я» [має кантиляційний знак] закеф гадоль [«великий вертикальний»]: адже слово ані («я») складається з тих самих літер, що й айн («ніщо»), оскільки царювання (Малхут) — це вінець (Кетер); а закеф гадоль [означає її піднесення], тобто коли вона підноситься вгору тощо.

У слові «Я» (ані) в цьому вірші стоїть кантиляційний знак закеф гадоль, що означає «великий вертикальний». Ані має ті самі літери, що й айн — «ніщо», яке вказує на Кетер, а Малхут, що каже «Я», має свій корінь у Кетері; закеф гадоль вказує на те, що Малхут підноситься до цього джерела.

ופי' שע"י המילה הרי בריתי ממש אתך והיינו התגלות היסוד כי כל הפרסא הכל הוא בבחי' היסוד בכל עולם יסוד אבא כו'

Пояснення: завдяки обрізанню сам «Мій заповіт» є «з тобою», тобто відбувається розкриття основи (Йесод). Адже вся перегородка цілковито належить до рівня Йесод у кожному світі: Йесод Абба, рівня мудрості (Хохма), тощо,

Завдяки обрізанню сам «Мій заповіт» стає «з тобою»: розкривається Йесод, сфера заповіту. Кожна перегородка в кожному світі має властивість Йесод, починаючи з Йесод Абба, рівня мудрості (Хохма), і далі вниз.

עד סוף העשייה שנעשה ערלה ממש ובכריתת הערלה נעשה התגלות בריתי ממש אני זקף גדול כו' להיות אתך ממש שורה ומתגלה למטה כמו למעלה.

аж до кінця світу дії (Асія), де вона стає справжньою крайньою плоттю; і з обрізанням крайньої плоті відбувається розкриття самого «Мого заповіту» — «Я» із закеф гадолей тощо, — щоб бути справді «з тобою», перебувати й відкриватися внизу так само, як угорі.

Наприкінці Асія перегородка стає справжньою крайньою плоттю. Коли її обрізають, розкривається «Мій заповіт», і «Я» піднесеної Малхут притягується вниз, щоб Б-г був справді «з тобою», перебуваючи й відкриваючись унизу так само, як угорі.

(ור"ל [ורוצה לומר] שע"י כריתת הערלה יורד ונמשך מבחי, אני בבחי' יסוד כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שכ"ז

[שכל זמן] שהערלה דבוקה לא נמשכו גלוי אורות עליונים ביסוד אלא הם סתומים למעלה כו' ובכריתת

הערלה נמשך בחי' אני אותיות אין בבחי' בריתי וכ"ז נמשך אתך ממש כו') :

(Мається на увазі, що завдяки обрізанню крайньої плоті [світло] спускається й притягується з рівня «Я» на рівень Йесод, як написано в Ец Хаїм: поки крайня плоть залишається прикріпленою, розкриття вищих світел не притягується вниз до Йесод, а вони залишаються закритими вгорі тощо; а з обрізанням крайньої плоті рівень ані, літери айн, притягується до рівня «Мого заповіту», і все це притягується справді «з тобою» тощо.)

У заключній примітці пояснюється: як пише Арізаль у Ец Хаїм, поки крайня плоть залишається прикріпленою, вищі світла не розкриваються в Йесод, а залишаються закритими вгорі. Її обрізання притягує «Я», тобто айн, у «Мій заповіт», а звідти — «з тобою», тобто до самої людини.

В АВОДІ

Людина носить у собі завісу кліпат ногам, що покриває світ. Її служіння полягає в тому, щоб виправляти її: упродовж шести буднів чесно працювати й заради Небес, а також молитися й навчатися з тією силою, яку дає праця, щоб буденне стало «буденними речами, здійсненими в чистоті святості»; у Шабос — відкласти буденну працю в стані самоусунення (бітуль). Обрізання виражає те саме завдання: зняти неосвячене покриття, щоб Б-жественне світло відкрилося внизу.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому вдень, коли ворота Храму були відчинені, на них усе одно були потрібні завіси, і що це вчить про те, як світло проходить з одного світу до наступного?
2. Як Хашмаль може бути водночас нижчим за Зеїр Анпін і Нукву та мати корінь вище за них? Як приклад притчі розв'язує цю суперечність?
3. Чому ангели Хашмаля мовчать, коли мовлення Б-га відкривається, і говорять, коли воно відступає?
4. Якщо «все від Тебе», то в якому сенсі творіння є «чимось із нічого»?
5. Чим завіси, що відділяють святе від святого, відрізняються від кліпат ногам, яка відділяє святе від буденного, і що кожна з них означає для буденного життя людини?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 והבדילה הפרוכת

У примітці зазначено, що інший запис цього маамару, зроблений Мітелер Ребе, надруковано в Siddur; він починається словами «Зрозуміти корені наведених вище речей». Це паралельна версія того самого маамару.

ПРИМІТКА КЕНОТ

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסידור קמו, א. הנחת ר' משה בן אדה"ו בסה"מ תקס"ו ע' סא. ובשניהם מתחיל: להבין שרשי הדברים הנ"ל. דרך מצותיך ו, ב. הנחת מהר"א מסטראשליע בסי' עבודת הלוי טז, ד. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר ז"ע.

2 והבדילה הפרוכת לכם

Б-г наказує Моше, як збудувати Мішкан (переносне Святилище): завіса (парохет) має бути підвішена так, щоб «відділяла для вас Святе від Святого святих». Це початковий вірш маамара і його тема: перегородка, що відділяє один рівень від наступного.

שמות כ"ו:33 ל"ג

וְנָתַתָּה אֶת־הַפָּרֹכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים וְהַבָּאָה שָׁמָּה מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְהַבְּדִילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים:

And thou shalt hang up the veil under the clasps, and shalt bring in thither within the veil the ark of the testimony; and the veil shall divide unto you between the holy place and the most holy.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות כו, לג.

3 בע"ח שער מ"א

У паралельному записі в Siddur розглядається те саме посилання на Ец Хаїм, Sha'ar 41, щодо перегородки.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה סידור כאן קמו, א. סה"מ תקס"ו ע' סא. ראה חקירה נו, א "שיש מסך ופרגוד המפסיק בין אצילות לבי"ע. . ושורש המסך הנ"ל הוא מבחי' השמל דבינה".

4 ועי' בע"ח שער ז' פ"ב

У примітці наведено зміст Ец Хаїм 7:2 (вірш «Нехай буде твердь посеред вод» і необхідність скорочення, щоб Ацилут міг отримати світло), а також вказано на Ор га-Тора, де цей уривок розглядається докладніше.

ПРИМІТКА КЕНОТ

שע"ז י"ה רקיע בתוך המים. . ומבואר שם כי הצמצום בא"ק הוצרך להיות כדי שיהי יכולת בעולם האצ"י לקבל האור ממנו" — וראה באוה"ת ואתחנן ובספר החקירה נו, א "ופי' שבלא המסך הנ"ל לא היה אפשר להתהוות עולמות ב"ע". אוה"ת פ' בלק ע' תתקסח.

5

Талмуд зазначає, що у Другому Храмі було тринадцять завіс, сім із них — навпроти семи воріт; Раші пояснює там, що вони слугували для скромності. Алтер Ребе

використовує завіси при воротах як образ перегородки, що приховує навіть тоді, коли шлях відкритий.

כתובות ק"ו א"י: Ketubot 106a:12

התם בדב"י. דאמר רבי זירא אמר רב: שלש עשרה פרוכות היו במקדש שני. שבע כנגד שבעה שערים, אחת לפתחו של היכל, ואחת לפתחו של אולם. שתיים בדב"ר, שתיים כנגדו בעליה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

6 תרעין דג"ע אסתומו

Це один із фрагментів Зогар, на які посилаються примітки Kehot, говорячи про те, що ворота Едемського саду зачинені вночі й відчинені вдень. Алтер Ребе застосовує це до Малхут світу еманції (Ацилут).

Zohar I, 92a כ"ב, א

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה זח"א כ"ב, א. קעב, א. רמב, ב. ספר המצות להצ"צ מצות מילה פ"ד. ד"ה תקעו בחדש תרצ"ד (קונטרס פב).

7 ותקם בעוד לילה

У поемі про «добродієсну жінку», якою завершується Proverbs, вона встає ще вночі й дає їжу своїм домашнім. Якщо розуміти це як те, що Малхут забезпечує світи, то видно, що певний вплив надходить навіть уночі; Алтер Ребе визначає його як самий лише зовнішній потік.

משלי ל"א:ט"ו Proverbs 31:15

וְתִקֶּם בְּעוֹד לַיְלָה וְתִתֶּן טֶרֶף לִבְיָתָהּ וְחָק לַנְּעֻרֹתֶיהָ:

She riseth also while it is yet night, and giveth food to her household, and a portion to her maidens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי לא, טו.

8 הדם הוא הנפש

Моше застерігає Ізраїль не їсти крові, «бо кров — це душа [життя]». Маамар запозичує цей вислів: під час сну життєва сила відходить від крові, осередку життєвості душі, до серця.

דברים י"ב:כ"ג Deuteronomy 12:23

רַק חֹזֶק לְבָלְתִּי אֲכַל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם־הַבָּשָׂר:

Only be steadfast in not eating the blood; for the blood is the life; and thou shalt not eat the life with the flesh.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 קיסטא דחיותא

У примітці Kehot наведено цей фрагмент Зогар як джерело вислову «кіста де-хайуса» — малої міри життєвої сили, що залишається в тілі під час сну. Алтер Ребе використовує його, щоб показати зовнішню жит-

теву силу, яка залишається, коли внутрішня життєва сила відходить.

Zohar I, 83a פנ, ז"ח

ПРИМІТКА КЕНОТ

מדה קטנה דחיותא (ראה ז"ח פנ, א).

10

וכדאיתא במס' תמיד

У версії цього уривка там додано слова «i в [трактаті] Мідот»: про замикання брам ідеться також у трактаті Мідот.

ПРИМІТКА КЕНОТ

פ"ג. ובדרך מצותיך ו, ב נוסף: ובמדות.

11

У фрагменті Зогар до розділу Шлах світ описано як систему кіл навколо Єрусалима: Єрусалим оточує Храмову гору, а Храмова гора оточує двори Ізраїлю. Алтер Ребе цитує цей фрагмент, щоб показати, що все, що є в земному Храмовому дворі, навіть Храмова гора, існує нагорі в сфері царювання (Малхут).

Zohar, Sh'lach 11:84-92b פ"ד-צ"א: שלח לך י"א: פ"ד-צ"א

12

Перша Мішна трактату Tamid описує нічну варту в Храмі: тоді старійшини священницького роду спали в Бейт га-Мокед (Залі Вогнища), тримаючи ключі від Храмового двору. Це підтверджує твердження, що вночі ворота замикали (примітка Kehot також відсилає до третього розділу трактату).

Mishnah Tamid 1:1 א:א' משנה תמיד

בשלשה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש. בבית אבטינס, בבית הניצוץ ובבית המוקד. בית אבטינס ובית הניצוץ היו עליות, והרובים שומרים שם. בית המוקד, כפה, ובית גדול היה, מקף רובדים של אבן, וזקני בית אב ושנים שם, ומפתחות העזרה בידם. ופרחי כהנה איש כסותו בארץ. לא היו ישנים בבגדי קדש, אלא פושטין ומקפלין ומניחים אותן תחת ראשיהן, ומתכסין בכסות עצמן. ארע קרי לאחד מהן, יוצא והולך לו במסכה ההולכת תחת ...

In three places the priests keep watch in the Temple: in the chamber of Avtinah, in the chamber of the spark, and in the fire chamber. In the chamber of Avtinah and in the chamber of the spark there were upper chambers where the youths kept watch. The fire chamber was vaulted and it was a large room surrounded with stone projections, and the elders of the clan [serving in the Temple] used to sleep there, with the keys of the Temple courtyard in their hands. The priestly initiates used ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

אבזאצ 2

13

בביאור הזהר פ' אחרי

Це і є «пояснення до Зогару на Паршат Ахареї», на яке посилається текст: там пояснено притягання внутрішнього світла Едену від перших трьох сфірот Малхут.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לכ"ק אדה"א עז, ב תאנא אתעברת, וראה גם ביאורי הזהר לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק פ' אחרי ע' שנג ואילך.

14

ותתן טרף

«Вона дає поживу своїй родині» тлумачать як те, що царювання (Малхут) уночі підтримує світ творення (Брія), світ формування (Єцира) і світ дії (Асія), живлячи їх лише своїм зовнішнім потоком.

Proverbs 31:15 משלי ל"א:ט"ו

ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה:

She riseth also while it is yet night, and giveth food to her household, and a portion to her maidens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15

חסד אל כל היום

Давид, докоряючи Доегу, який вихвалявся своїми злодіяннями, відповідає словами: «Милість Б-га триває весь день». Альтер Ребе використовує цей вислів, щоб пов'язати день із переважанням хасадім (милостей), яке відчиняє брами Едему для внутрішнього потоку.

Psalms 52:3 תהילים נ"ב:ג

מה-תתהלל ברעה הגבור חסד אל כל-היום:

Why boastest thou thyself of evil, O mighty man? The mercy of G-d endureth continually.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16

כתנוי עור

Б-г зробив для Адама і Хави одяг зі шкіри. Хашмаль (захисний покров) так само огортає сфери духовного прояву (сфірот) емоційних атрибутів (Зеїр Анпін) і жіночого аспекту / Малхут (Нуква), виконуючи роль зовнішнього захисного одягу.

Genesis 3:21 ראשית ג':כ"א

ויעש ה' אֱלֹקִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתָנוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׁם:

And the L-RD G-d made for Adam and for his wife garments of skins, and clothed them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17

מתחת רגליהם

Ец Хаїм (Sha'ar Drushei ABYA; у маамарі це наведено як Sha'ar 41, chapter 1, а на Sefaria — як Sha'ar 42, chapter 13) говорить, що хашмаль, зовнішнє вбрання розуміння (Біна), одягає Зеїр Анпіна і Нукву з усіх боків, навіть під їхніми ногами: з боків його називають одягом, а під ногами — взуттям. У тому самому розділі пояснюється, що світло, яке проходить крізь екран, є лише похідним від першого світла.

Sefer Etz Chaim 42:13 עץ חיים מ"ב:י"ג

... מאבני בליסטראות וחיצים שהיו זורקין בהם המצררים ועמלקים והנה הבינה חופפת ומכסה עליהם מכל צדדיהם אף למטה תחת רגליהם והנה הלבוש החיצון של הבינה נקרא חשמ"ל ג"י מלבוש זהו המלבוש הוא מקיף ולבוש לזו"י ואל תטעה לומר כי זהו האור המקיף של ז"א כי אור המקיף של ז"א אע"פ שהוא מהבינה עכ"ז אינו בחי' זה המלבוש שאנו מדברים בו עתה כי הלבוש הזה הוא בינה חיצונית ללבוש הבינה המלבשת את ז"א בסוד מלבוש ממש ולא בסוד אר"מ

מבחוץ ע"ג המלבוש ושעם הדבר הוא כנוכר כי הנה אין יכולת להחיצונים ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

18 ומלבישם מצדיהם . . הוא בחי' מנעל

Пізніший маамар, у якому йдеться про те, як Хашмаль огортає Зеїр Анпін і Нукву з боків і стає «взуттям» під ними.

ПРИМІТКА КЕНОТ

עיי' בד"ה פתח אל"י תרנ"ח ע' סט.

19 ונעל הזה

Примітка відсилає читача до «Or ga-Tora» щодо цієї перегородки — «взуття», ототожненого з екраном між Ацилутом і Бріа.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ענין הפרסא זה ראה אה"ת תצוה ע' איתשי.

20 חשמל מחיצוניות הבינה

Там Альтер Ребе пояснює, що одяг Хашмалю Біни огортає Зеїр Анпін і Нукву, щоб зовнішні сили не могли черпати від них, і що лише Біна може спускатися серед кліпот, аби очищати емоції. Це пояснюється на прикладі інтелекту, який здатен розмірковувати навіть про те, що він ненавидить, тоді як емоції цього не можуть.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקמן זו, ג.

21 בשם א"י

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

=ספר "אדם ישר". אחד מספרי מהרה"ו בזמן אדה"ו והצ"צ היה בכתב יד. נדפס בשנת תרמ"ה בקראקא.

22 בלקוטי הש"ס מהאריז"ל

У «Лікутей Тора» наведено коментар Арізала до слів «Иди й применш себе»: «між кожним світом і наступним є екран... між Адамом Кадмоном і Ацилутотом, і так само між Ацилутотом і Бріа; усі екрани називаються охоплюючими світлами». Тут Хашмаль, що відділяє Ацилут від Бріа, Єцира й Асія і походить із зовнішньої частини Біни, відрізняється від вищого Хашмалю, що охоплює весь Ацилут.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מסי' חולין, נעתק בלקו"ת פ' אחרי כו, ד.

23 ב-ג повідомляє Моше закон Йом-Кіпура: «бо цього дня Він здійснить спокуту за вас, щоб очистити вас». Альтер Ребе посилається на свій маамар про цей вірш (у Лікутей Тора, Ахареї), щоб розглянути цю тему докладніше.

ויקרא ט"ז:ל"ו: Leviticus 16:30

כ"יכיום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו:

For on this day shall atonement be made for you, to cleanse you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 ע"פ כי ביום הזה יכפר

Тут наведено пояснення (біур) до вірша, на який посилається текст. Вивчення Тори пояснюється як одягання у власний одяг Царя, а потім — «одяг, білий, як сніг»: справжній одяг — це вищий Хашмаль, що оточує весь Ацилут, а не Хашмаль Біни, який відділяє Ацилут від нижчих світів; також цитовано «Likkutei HaShas» Арізала, де сказано, що кожен екран між світами є охоплюючим світлом.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לקו"ת אחרי כו, ד.

25 ולהבין ענין חשמל

Одне з кількох місць, наведених у примітці для подальшого обговорення Хашмалю.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בענין החשמל — ראה סה"מ תקס"ב ע' רנג. ובכרך ב ע' תקכא. מאמרי אדה"א ויקרא כרך ב ע' תצב. ע' תשנא. אה"ת בראשית כרך ג תצו, ב. שמיני ע' נח. ואתחנן ע' ריד. וע' רכג. פ' תצוה ע' אתרלט. ד"ה מצה זו תר"מ סעי' מה. נוכר בלקו"ת שה"ש יח, ג.

26 מבשרי אחזה

Іов заявляє, що навіть коли з нього здеруть шкіру, «зі своєї плоті я побачу Б-га». Хасидут тлумачить це як принцип: будова людської душі навчає про Б-жественне. Тут співвідношення між інтелектом та емоціями пояснює хашмаль.

איוב י"ט:כ"ו Job 19:26

ואחר עורִי נִקְפוּזֹאת ומִבְשָׂרִי אֶחְזֶה אֱלֹהִים:

And when after my skin this is destroyed, Then without my flesh shall I see G-d;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איוב יט, כו.

27 לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ספרי דברים לב, ט.

28 לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל

Sifrei протиставляє Яакова, усі діти якого були праведними, Аврааму, від якого народився Ішмаель. Це показує, що навіть святі емоції, як-от милість Авраама, можуть дати точку опори тому, що не є святим.

ספרי דברים ש"ב:א-ב'2:1-Sifrei Devarim 312

... צאו מתוך שלי, אי אפשי שתהיו בתוכה, תנו לי חלקי שאהא מכירו. כך כשבא אברהם אבינו לעולם יצאה ממנו פסולת, ישמעאל וכל בני קטורה. בא יצחק לעולם יצאה ממנו פסולת, עשו וכל אלופי אדם. הָזְרו לְהִיטֵר רָעִים יוֹתֵר מִן הָרָאוּשׁוֹנִים. וּכְשֶׁבֶא יַעֲקֹב לֹא יֵצֵא מִמֶּנּוּ פְסוּלָת, אֶלָּא נוֹלְדוּ כָל בְּנָיו כְּשָׂרִים, כְּעֶנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כה

(ז): "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֱהָלִים". מִהֵיכָן הַמָּקוֹם מִכִּיר אֶת הַקֶּלֶוֹ?
מִיַּעֲקֹב, שְׁנֵאָמַר: כִּי חֵלֶק הָיָה עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל ...

(Devarim 32:9) "For the portion of the L-rd is His people":
An analogy: A king had a field and gave it to tenant-farmers, who began to steal from it — upon which he gave it to their sons — who began to be worse than the first. When a son was born to him, he said to them: Get out of what is mine. You cannot remain there. Give me my portion so that I can recognize it. Similarly, when our father Abraham came to the world, there issued from ...

Vocalized Edition (CC-BY-NC) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

29 וְהָיָה בְּיָמֵי הַיָּלֶדֶת רִיבֵי

Зогар називає мудрість (Хохму) й розуміння (Біну) «двома супутницями, які ніколи не розлучаються». Оскільки Біна нероздільна з Хохмою, її Хашмаль [мовчання-мовлення] може відганяти зовнішні сили.

Zohar III, 4a, ד' ח"ג

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה זח"ג ד, א. ראה לעיל י, ב.

30 יָמוּתוֹ וְלֹא בַחֲכָמָה

Еліфаз говорить про немірних смертних: «вони помирають, не маючи мудрості» — вони помирають, так і не набувши мудрості. Альтер Ребе тлумачить це так: смерть, сфера зовнішніх сил, не має влади над Хохмою.

Job 4:21א'כ"א איוב

הֲלֹא־נִסְעָה יָתֶרָם בָּם יָמוּתוֹ וְלֹא בַחֲכָמָה:

Is not their tent-cord plucked up within them? They die, and that without wisdom.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איוב ד, כא.

31 וּפִי עֲנִין הַחֲשֵׁמֶל

Там одяг Хашмалю пояснюється в контексті служіння Б-гу: споглядання величі Б-га, якої серце не може вмістити, залишається над емоціями як охоплюючий захист, щоб людина не впала зі свого рівня до сторонніх бажань.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ע"ח שער מ"א פ"ג. לקו"ת אמור לו, ג.

32 וּפִי עֲנִין הַחֲשֵׁמֶל

Примітки «Кегот» вказують на цей розділ книги Ец Хаїм, де пояснюється Хашмаль, що слугує покровом для емоційних атрибутів (Зеїр Анпін) і жіночого аспекту / Малхут (Нуква).

Sefer Etz Chaim 41:3א'ג"ז עץ חיים

והנה ענין עור שהוא לבוש דו"א עצמו אפשר שגם בו יש בחי' גי לבושין דמיון הכלים אך נלע"ד כי הנה הם ב' לבושים לבד א' הוא העור וא' הוא השערות בסוד אדרת שער. ובוה תבין איך הקליפות יונקים משערות ונקרא סערה על שמם וכןגדן יש ב' לבושים אחרים של מצות א' של תפלין בסוד עור וא' ציצית בסוד החושין דמיון לשערות. אמנם

אלו הם הלבושים של האדם בעוה"ב בסוד כי היא כסותה זה ציצית היא שמתלו לעורו חלק הפנימי של העור והם התפלין והענין כי ציצית ביצירה ותפלין הם יותר ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

33 שו"ה שמלביש — שרשו גבוה מהן

Як зазначено в примітці, цей маамар додає: хоча корінь Хашмалю вищий, сам він перебуває нижче від Зеїр Анпін і Нукви та зменшує світло, тож світло, яке проходить крізь екран, не можна порівняти зі світлом над ним — це наче «похідне світло».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בד"ה והי' ברכה תרל"ט מציין על זה: והנה אם היות שרשו גבוה יותר עכ"ז הוא עצמו למטה מזו"ג וגורם המעטת האור, עד שהאור שעובר ונמשך דרך המסך אינו ערוך כלל לגבי האור שלמעלה מהמסך ע"ד כי שמש ומגן כו', וכנודע מענין אור של תולדה כו'.

34 שְׁהָרִי הוּא מִהֲבִינָה

У примітці на цей довідник кабалістичних термінів указано як на джерело відомостей про те, що Хашмаль походить від Біни.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה מאר"א ח, יב.

35 מ"מ שרש המשל הוא גבוה מאד

Там Цемах Цедек цитує цей уривок про високий корінь притчі.

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת פי יתרו ע' תתכ מציין לכאן.

36 מְשָׁלִי שִׁלְמָה

«Притчі Шломо, сина Давида». Шломо — взірєць мудреця, здатного втілювати мудрість у притчах.

Proverbs 1:1א'א' משלי

מְשָׁלִי שִׁלְמָה בֶן־דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל:

The proverbs of Solomon the son of David, king of Israel;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 וּבִגְמָרָא אִמְרוּ

Талмуд повідомляє, що лекції Рабі Меїра на третину склалися із закону, на третину — з агади [оповідного тлумачення], і на третину — з притч. Це показує, що здатність створювати притчі властива видатним умам.

Sanhedrin 38b:22ב"כ סנהדרין ל"ח ב'

דָּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כִּי הָיָה דְרִישׁ רַבִּי מֵאִיר בְּפִירְקֵיהּ, הָיָה דְרִישׁ תִּלְתָּא שְׁמַעְתָּא, תִּלְתָּא אֲגָדָא, תִּלְתָּא מִתְלֵי. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מְשָׁלוֹת שׁוּעָלִים הָיוּ לִי לְרַבִּי מֵאִיר, וְאֵינוֹ אֵין לָנוּ אֶלָּא שְׁלֹשׁ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

סנהדרין לח, ב.

38 ואמרו משמת רבי מאיר

«Коли Рабі Меїр помер, творці притч припинилися». Створювати справжні притчі — рідкісний і високий

дар.

סוטה מ"ט א:ט"ו-ט"ז Sotah 49a:15-16

משמת רבי מאיר בטלו מושלי משלים. משמת בן עזאי בטלו השקדנים. משמת בן זומא בטלו הדרשנים. משמת רבי עקיבא בטל כבוד התורה. משמת רבי חנינא בן דוסא בטלו אנשי מעשה. משמת רבי יוסי קטנתא פסקו חסידים. ולמה נקרא שמו "קטנתא" — שהיה קטנתא של חסידים. משמת רבן יוחנן בן זכאי בטל זיו החכמה. משמת רבן גמליאל הוקן בטל כבוד התורה, ומתה טהרה ופרישות. משמת רבי ישמעאל בן פאבי בטל זיו ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

סוטה מט, א.

39

כהתלבשות השכל במשל

У примітці цитовано: Хашмаль подібний до притчі, а в іншому місці його пояснено як літери думки, з яких утворено перегородку, подібну до притчі; як джерело наведено маамар «Patach Eliyahu» з «Тора Ор». Це показує, що в пізніших маамарим Хашмаль тлумачать і як притчу, і як літери думки.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסה"מ תרס"ט ע' פא כ' "שהחשמל הוא כמו משל ובמ"א מבואר שהחשמל הוא כמו אותיות המה' וזוהי נעשה הפרסא וזהו כמו משל כו' כמ"ש בתר"א ד"ה פתח אליהו" ע"ש.

40

שיש בבחי' החשמל הזה בי בחי'

Паралельне обговорення двох аспектів Хашмалю — його високого кореня та зовнішнього вияву.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה גם דרך מצותיך ז, א.

41

פ"י חשמל

У примітках Kehot цей уривок із Зоґара наведено, щоб пояснити значення слова Хашмаль. Альтер Ребе тлумачить його дві частини як два аспекти Хашмалю.

Zohar III, 223bb זח"ג רכג,

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"ג רכג, ב. וראה ע"ח שער מ"א פ"א. פרדס שער ערכי הכינויים ערך חשמל.

42

פ"י חש לשון שתיקה

Примітка відсилає сюди до питання, яке Цемах Цедек порушує на підставі «Ец Хаїм» (Sha'ar Kelipas Nogah, розд. 2) щодо такого тлумачення хаш як мовчання.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת למגילת אסתר ד"ה ויהי בימי אחשורוש ע' א, מה שהקשה בפע"ח [ע"ח] שער מ"ט שער ק"נ פ"ב ע"ש.

43

שרשו מהבינה

У «Ор га-Тора» розлого цитовано «Ец Хаїм» 41:1: Хашмаль — це зовнішній одяг Біни, який з усіх боків захищає Зеїр Анпін і Нукву; його частина з боків називається оджежами, а під ногами — взуттям; це взуття є екраном між Ацилутом і Бріа.

ПРИМІТКА КЕНОТ

אוה"ת בראשית קט, א בשם הע"ח שער מ"א פ"א "כי ענין החשמל שהוא לבוש החיצון של בינה, והבינה מלבשת את זו"ג במלבוש זה לשומרם מיניקת החיצונים. והנה החשמל הזה מלביש לזו"ג מכל צדיהם אפילו מתחת רגליהם ומה שהוא מצדם נקי מלבושי ומה שהוא מתחת רגליהם נקי מנעלים. והנה נעל הזה הנו' הוא עצמו המסך המפסיק בין אצ"י לבריאה עכ"ד", עכ"ל שם וע"ש בארוכה. וראה גם באוה"ת פ' שמיני ע' נט.

44

לחכמה שתיקה

Рабі Аківа навчає: «Огорожа для мудрості — мовчання». Маамар тлумачить це як мовчання Хохми, її самоусунення (бітуль), що є коренем слова «хаш» — «мовчання» — у Хашмалі.

משנה אבות ג':ג"ג Pirkei Avot 3:13

רבי עקיבא אומר, שחוק וקלות ראש, מרגילין לערוה. מסרת, ס'ג לתורה. מעשרות, ס'ג לעשר. נדרים, ס'ג לפרישות. ס'ג לחכמה, שתיקה:

Rabbi Akiva said: Merriment and frivolity accustom one to sexual licentiousness; Tradition is a fence to the Torah; Tithes a fence to wealth, Vows a fence to abstinence; A fence to wisdom is silence.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

45

כבד כה

Моше каже Б-гові, що він «тяжкий на уста». Альтер Ребе пояснює це як мовчання, пов'язане з Хохмою та самоусуненням (бітуль).

שמות ד':10 Exodus 4:10

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אָנֹכִי גַם מִתְמוּל גַּם מִשְׁלֶשֶׁם גַּם מֵאָז דִּבַּרְתָּ אֵלַי עַבְדְּךָ כִּי כְבֹד־פֶּה וּכְבֹד לָשׁוֹן אָנֹכִי:

And Moses said unto the L-RD: 'Oh L-rd, I am not a man of words, neither heretofore, nor since Thou hast spoken unto Thy servant; for I am slow of speech, and of a slow tongue.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אבגזאצ 3

46

היש מספר לגודויו

Біллад, прославляючи владу Б-га, запитує: «Чи є число Його військам?» Вірш свідчить про незліченні ряди ангелів, деякі з яких, як каже Альтер Ребе, походять від Хашмалю (особливого духовного рівня).

איוב כ"ה:3 Job 25:3

הֲיֵשׁ מִסְפָּר לְגִדּוּדָיו וְעַל־מִי לֹא־יָקוּם אוֹרְהוּ:

Is there any number of His armies? And upon whom doth not His light arise?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איוב כה, ג.

47

בחי' חשמל וזוהי נמשך המסך

Те саме твердження наведено там: завіса й перегородка між Ацилутом і Бріа походять від хашмалю Біни; цитуються Ец Хаїм 41 і Ramaz, який відносить хашмаль до краси (Тіферет) Імми. Додається, що завіса є

зовнішнім виміром краси (Tiferet) Immi й називається «твердію».

ПРИМІТКА КЕНОТ

וכ"ה בלקו"ת שה"ש נא, א. דרך מצותין זו, ב. וראה בד"ה הגהות לפתח אלי תרני"ח קרוב לסופו שצ"ע למ"ש בפרס בשעה"כ ערך פרוכת ובכמה דרושי דא"ה שהפרסא שבין אצילות לבראיה הוא בחי מלכות, ע"ש. וראה ג"כ ביאורי זוהר לכ"ק אדמו"ר הצ"צ פ' חיי שרה ע' עה-עו.

48 שמש"ט נקי נעל דשכינתא

У примітці наведено Pardes як джерело твердження, що Метатрон називається «черевиком» Шехіні.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ת"ו תיקון כא (סא), א. פרס שער אבי"ע פ"ד. קהלת יעקב ערך שמש"ט. לקו"ת שה"ש מג, ב ואילך. וראה שם מד, ב למה נקי נעל.

49 שמש"ט נקי נעל דשכינתא

Тікуней Зогар (Tikkun 21) називає Метатрона «черевиком» Б-жественної присутності (Шехіні). Оскільки цей черевик — Хашмаль, що перебуває нижче від емоційних атрибутів (Ze'ir Anpin) і жіночого аспекту — Малхут (Нуква), Метатрон належить до ангелів Хашмалю.

תקוני זוהר ס"א א:ד-ה' 4-5 Tikkunei Zohar 61a

ועוד שלף איש נעלו דא גופא דאיהי אתתא. כלי דיליה ודא מטטרוין. ונתן לרעהו דלזמנין אשתכח ביה עמודא דאמצעי' ולזמנין צדיק ולזמנין שכינתא עלאה. איהי תעודה ביה ולזמנין שכינתא תתאה היא תמורה ביה. ודא איהו גן נעול. וביה מעין חתום דאיהי שכינתא י' כלילא מעשר ספירין. י' מן *מיטטרוין

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

50 בשעה שהדבור יוצא מפי הקב"ה חשות

Талмуд тлумачить Хашмаль як істот, які «то мовчать, то говорять»: вони мовчать, коли слово виходить з уст Святого, благословенного Він (Кудша brix ху), і говорять, коли воно не виходить. Альтер Ребе пояснює це в наступному абзаці.

חגיגה י"ג ב:א' 13b Chagigah

חיות אש ממללות. במתניתא תנא: עתים חשות, עתים ממללות. בשעה שהדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא — חשות, ובשעה שאין הדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא — ממללות.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Zohar III, 225ak זח"ג רכה,

ПРИМІТКА КЕНОТ

חגיגה יג, ב. זח"ג רכה, א. לקמן צח, ד מציין לכאן.

51 אין מלך בלא עם

Там наведено й розвинуто це висловлювання: Im'ya B-ga (Елокім) означає владарювання, адже «немає царя без народу». Цей рівень називається Шехіною, бо через нього Б-г перебуває серед створінь і облачається в них. Саме так Малхут визначається і в цьому місці.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לעיל ה, א. לקמן עג, ד.

52

לך ה' הגדולה

Давид благословляє Б-га перед усім зібранням, коли приносять дари для Храму, і, звертаючись до Імені Б-га (Гавая), промовляє: «Тобі належать велич, могутність...» Вірш перелічує атрибути Б-га — сфери духовного прояву (сфiрот) емоційних атрибутів (Ze'ir Anpin), — які самі по собі не мають стосунку до створених істот.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:י"א

לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כ"ל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 4

53

ואזי הם המלאכים חשות

Примітка вказує, що цей пізніший маамар пояснює це питання у зворотному порядку, тож читачеві варто порівняти два виклади того, коли ангели мовчать, а коли говорять.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ד"ה בשעה שהקדימו תרס"ו (בהמשך תרס"ו ע' תנו) בהיפך.

54

ברעש גדול ואומרי ברוך כבוד

Езекиїл почув позаду себе «великий шум: благословенна слава Імені Б-га (Гавая) з Його місця». Гучне вихваляння ангелів належить до стану відступу, коли світло не розкривається.

יחזקאל ג':י"ב Ezekiel 3:12

ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול ברוך כבוד'ה ממקומו:

Then a spirit lifted me up, and I heard behind me the voice of a great rushing: 'Blessed be the glory of the L-RD from His place';

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55

בכדי שלא יהי יניקת החיצונים

Примітка вказує, що там є коментар до цього уривка про те, як Хашмаль захищає від зовнішніх сил.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בביאה"ז להצ"צ כרך ב ע' תשעב יש הערה לכאן.

56

מה יפו פעמך

У Пісні пісень вихваляють дівчину словами: «Які прекрасні твої кроки у взутті, дочко шляхетного!» Мудреці тлумачать це про кроки Ізраїлю, що піднімаються до Єрусалима на свята. Тут «взуття» — це Хашмаль під ногами емоційних атрибутів (Ze'ir Anpin) і жіночого

аспекту / Малхут (Нуква), а «дочка» — це царювання (Малхут).

Song of Songs 7:2: שיר השירים ז:ב

מִה־יָפוּ פַעֲמֶיךָ בְּנָעָלִים בְּתַנְדִּיב חֲמוּקֵי יָרְכֶיךָ כִּמּוֹ חֲלָאִים מַעֲשֶׂה יָדֶיךָ אֶמֶן:

How beautiful are thy steps in sandals, O prince's daughter! The roundings of thy thighs are like the links of a chain, The work of the hands of a skilled workman.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שה"ש ז, ב.

57 נעל . . אלא הוא מפסיק

Примітка Kehot вказує, де це докладніше пояснюється: Pri Etz Chaim.

ПРИМІТКА КЕНОТ

פע"ה שער א' פ"ג.

58 אור של תולדה

Примітка наводить цю пізнішу працю для додаткового обговорення «похідного світла».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע"ה שער מ"א שער דרושי אבי"ע פא. וראה המשך תע"ב כך ג ע' אישצג.

59 אור של תולדה

Ец Хаїм (Sha'ar Drushei ABYA; у примітці Kehot це наведено як Sha'ar 41, chapter 1, а на Sefaria — як Sha'ar 42, chapter 13) пояснює, що світ творення (Бріа) отримує світло лише через завісу, і що світло, яке проходить крізь завісу, є не сутністю першого світла, а лише його породженням (толда); тому його називають новим творінням.

Sefer Etz Chaim 42:13-14: עץ חיים מ"ב: י"ג-יד

... וע"י מלבוש הזה דחשמ"ל אין יכולין הקליפ' לינק מזו"ן מאו"פ שלהם באופן כי רוב עביות או רוב הזכות והבהירות מונע את החיצונים לינק רק מהבינונים ואינם יכולין להביט בו ולכן מהמקיף של נוקבא אינם יכולין לינק מרוב אור שלו ומהחשמ"ל אינם יכולין לינק מרוב עביו אמנם כשישראל חוטאים ח"ו אז גורמין הסתלקות האם העליונה מעל הבנים ואז יכולין לינק מאו"פ של זו"ן והבן זה היטב סוד הסתלקות האם מעל הבנים מה ענינים והנה החשמ"ל הזה מלביש ומקיף לזו"ן מכל צדדיהם אפילו מתחת רגליהם ומה שהוא מצדם נקרא מלבושים ומה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

60 ממך הכל

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברי-הימים-א כט, יד.

61 דממך הכל

Давид, коли народ щедро давав на Храм, каже: «Адже все — від Тебе, і з Твоєї руки ми дали Тобі». Його слова

порушують питання, чому творіння називають «чимось із нічого», якщо все походить від Б-га.

I Chronicles 29:14: דברי הימים א כ"ט:יד

וְכִי מִי אֲנִי וּמִי עַמִּי כִּי־נִעְצָר כַּחַּ לְהַתְנַדֵּב כְּזֹאת כִּי־מִמֶּךָ הַכֹּל וּמִיָּדְךָ נִתְּנוּ לָךְ:

But who am I, and what is my people, that we should be able to offer so willingly after this sort? for all things come of Thee, and of Thine own have we given Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 ולכן נק' הבריאה יש מאין והגם דממך הכל כתיב

Там ставиться те саме запитання: чому творення називається «щось із нічого», якщо «все — від Тебе»? Відповідь така: сутність Б-га не співвідноситься з творенням як джерело зі своїм наслідком («Він наказав — і вони були створені»), тож створене не походить від Його сутності.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת פי ראה כו, ד. שם יט, ג. ובאגה"ק סי' כ ובליקוט פי' שם בארוכה.

63 בוהר ח"ב דע"ה ב' רזא דחשמל

Уривок із Зоару про «таємницю Хашмал», до якого Альтер Ребе відсилає для подальшого вивчення.

ספר הוהר, יתרו י"ג:רל"ה-י"ד:רמ"ו Zohar, Yitro 13:235-14:246

IN THE THIRD MONTH, WHEN THE CHILDREN OF ISRAEL WERE GONE FORTH OUT OF THE LAND OF EGYPT.... The third month is the one in which the celestial chief Uriel has sway. He has three hundred and sixty-five myriads of camps with him, corresponding to all the days of the year. All have three hundred and sixty-five keys of light issuing from the inner supernal sphere called "Hashmal" (v. Ezek. 1, 4), which is hidden and veiled, in which the mysteries of the holy celestial letters of the Holy Name ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

64 ובוהר הרקיע

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

להארז"ל.

65 ובהרמ"ז

Як цитує примітка, тут наведено слова Рамаза наприкінці Йтро (78b): таємниця Хашмал перебуває в Тіферет — чи то Імми, чи то Зеїр Анпіна. У цьому уривку пояснюється, як десять сфирот Ацилуту можуть сяяти в Райському саду лише через перегородку, що називається «Мій трон».

ПРИМІТКА КЕНОТ

פי' יתרו. ראה לקו"ת שה"ש נא, א "ומבואר בהרמ"ז ס"פ יתרו (בדף ע"ה) שסוד החשמל הוא בתית' בין דאימא בין דז"א". וכ"ה באוה"ת בראשית כרך ג תעט, א. וראה שם בפי' וישלח כרך ב רמג, א.

66

ובספר הדרת מלך

Примітка називає цю книгу поясненнями рабі Шалом-ма Бузагло до Зогар та Idras (Амстердам, 5526), де обговорюється уривок із Зогар про Хашмаль.

ПРИМІТКА КЕНОТ

להרב שלום בוזאגלו, באורים על זוהר והאדרות, אמסטרדם תקכ"ו.

АБЗАЦ 5

67

בשבת מאיר אור האצילות

У примітці наведено Сідур як джерело ідеї, що в Шабат світло Ацилуту сяє внизу лише через Бріа. Також зазначено При Ец Хаїм, Sha'ar Mikra'ei Kodesh, розд. 3, як джерело Аризаля.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה פע"ח שער מקראי קודש פ"ג. ראה גם סידור קמט, א. מאמרי אדה"א — קונטרסים ד"ה להבין מ"ש בפע"ח ע' תקלג ואילך.

68

ובח"ל ע"י עשייה

Пізніший маамар, наведений у зв'язку з різницею між Землею Ізраїлю (Єцира) та країнами поза нею (Асія).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת פ' מסעי פט, ב. ספר המאמרים תש"ג בד"ה טוב טעם ע' לח.

69

וצבא השמים לך משתחוים

У молитві левітів сказано: «Ти один — Ім'я Б-га (Гавая); Ти створив небеса... і небесне воїнство схиляється перед Тобою». Навіть створене «щось» святих світів схиляється перед Б-гом, виявляючи самоусунення (бітуль).

Nehemiah 9:6 טי:נחמיה

אַתָּה־הוּא ה' לְבַדְךָ אַתָּה עֲשִׂית אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמִי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צָבָאם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת־כָּלָם וְצָבֵא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִיִּים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70

הערלה המכסה על היסוד

В Ец Хаїм (у маамарі це джерело наведено як Sha'ar 40, chapter 1; на Sefaria — як Sha'ar 41, Sha'ar HaChashmal, chapter 1) сказано, що зовнішня шкіра, утворена з царів, які не були очищені, називається кліпат Нога (саяна оболонка) і Хашмаль, «і це крайня плоть, що покриває Йесод».

עץ חיים מ"א:ב' Sefer Etz Chaim 41:2

נבאר ענין אב"א הנה נתבאר כי החצונים יונקים מן העור הנקרא קליי נוגה והנה בהיות ז"א בסוד יניקה או החצונים נאחזין שם מאד יותר מן הצורך מאותן הניצוצין המאירין ועוברין דרך נקבי העור ואחר כך בהיותן בגדלות נמשכו בחיי מוחין דגדלות אלא שהם עדיין בחיי דינין וגבורות קצת אז נמשכו בוין חשמ"ל מבחי נה"י תבונה הבי לבד

כנודע ואז החיצונית מבחי הפנים חשמ"ל הנ"ל אינם יכולים לינק כי הם אור גדול ונכהים עיניהם בסוד לא יתיצבו הוללים לנגד עיניך אמנם מן האחוריים דחשמ"ל יכולין לינק לכן המוחין הנמשכים אל הנוקבא ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

71

ואפשר שהפרסא

У цьому рукописі примітка починається словами «i в іншому рукописі я знайшов, що перегорodka...», за-свідчуючи, що припущення про хашмаль між Асією та нога походить із другого рукописного джерела.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכרך באב' 17 קכט, א: ובכתב אחר מצאתי שהפרסא.

72

במ"א בפי ואתחנן ע"פ שמע ישראל

Це маамар про «Слухай, Ізраїлю», на який посилається текст. У ньому розглядаються питання, чому ім'я Га-вая повторюється, чому між ним і словами «Благословенне Ім'я» є перерва та як людина приходить до слів «I любитимеш»; саме там обговорюється відокремлення через хашмаль.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לקו"ת ואתחנן יא, ב והנחת כ"ק אדה"א בסה"מ תקס"ב ע' רמד ובהביאור שם ע' רנב ואילך. ובאוה"ת ויקרא ע' נב.

73

ע"פ שמע

Шма. Альтер Ребе має на увазі свій маамар про цей вірш у парші Ва-етханан, де також пояснюється відокремлення за допомогою Хашмалу.

Deuteronomy 6:4 דברים ו'ד:6

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74

אשר ברא אלקים לעשות

У другому маамарі цього розділу вірш пояснюється як причина обрізання: «яке Б-г створив, аби завершити» — тобто виправити, адже людина була створена недосконалою і має вдосконалювати себе. Цей маамар розвиває те пояснення.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לעיל יב, א.

75

אשר ברא אלהים לעשות

На сьомий день Б-г спочив від усієї Своєї праці, «яку Б-г створив, щоб зробити». Мідраш тлумачить слова «щоб зробити» як «щоб виправити»: усе, що було створене за шість днів, ще потребує довершення, навіть людина. Альтер Ребе пояснив це в другому маамарі цієї парші як причину обрізання.

בראשית ב'ג:2 Genesis 2:3

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מְקַלְמְלָאֲתוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

And G-d blessed the seventh day, and hallowed it; because that in it He rested from all His work which G-d in creating

had made.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76

בצלמנו כדמותנו

Б-г каже: «Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою». Людина, створена як малий світ, також несе в собі екран Нога й покликана виправити його.

בראשית א': כ"ו Genesis 1:26

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדֹמוֹתֵנוּ וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our likeness; and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77

וצריך — חולין שנעשו על טהרת הקודש

Талмуд говорить про тих, хто їв звичайну їжу, «приготовану в чистоті святості». Альтер Ребе застосовує цей вислів до буденного життя, піднесеного до святості.

חגיגה י"ט ב: ד'-ו' Chagigah 19b:4-6

אֵתָאן לְרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: חוּלִין וּמַעֲשֵׂר כְּהַדָּדִי נִינְהוּ, וְיֵשָׁא רַבְּנָן וְסִיפָא רַבִּי מֵאִיר? אִין, וְיֵשָׁא רַבְּנָן וְסִיפָא רַבִּי מֵאִיר. רַב אֲחָא בַר אֲדָא מִתְּנִי לֵה בְּסִיפָא חֲמֵשׁ מַעֲלוֹת, וּמוֹקִי לֵה כּוֹלָה כְּרַבְּנָן. אָמַר רַב מְרִי: שְׁמַע מִינֵה חוּלִין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טְהַרְתַּת הַקּוֹדֶשׁ — כְּקוֹדֶשׁ דְּמוֹ. מֵמַאי —

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

חגיגה יט, ב. ראה סידור קמה, ד ואילך. דרך מצותיך מצות מילה ח, א.

78

שו"ה לעשייה — וכ"ש שק"נ אינו מפסיק אז

У рукописі сказано: «і тим більше, що в Шабат не втручається завіса між Асією та кліпат нога», уточнюючи, що саме завіса між Асією та нога не стоїть на заваді в Шабат.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבוך באב' 17 שם: ומכ"ש שהמסך שבין עשי' לק"נ אינו מפסיק אז.

79

שבת להו"ה אלהיך

Четверта з Десяти заповідей: «сьомий день — це Шабат для Гавая, твого Б-га». Шабат присвячений Б-гу в самоусуненні й відокремленні від буденної праці.

Exodus 20:10 שמות כ': י'

וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא־תַעֲשֶׂה כְלִמְלָאָה אַתָּה וּבִנְךָ־וּבִתְּךָ עֶבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֵמָתְךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ:

but the seventh day is a sabbath unto the L-RD thy G-d, in it thou shalt not do any manner of work, thou, nor thy son, nor thy daughter, nor thy man-servant, nor thy maid-servant, nor thy cattle, nor thy stranger that is within thy gates;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80

שהתהוותו

У рукописі форма «іхне виникнення» подана у множині (she-hishtahavusan) і стосується буднів; значення за-

лишається тим самим.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבוך 17 שם: שהתהוותו.

81

יגיע כפִּיךָ

Пісня сходжень благословляє того, хто боїться Гавая: «Коли їси здобуток рук своїх, щасливий ти». Чесна праця, виконувана заради Небес, — це шлях очищення кліпат Нога протягом шести буднів.

Psalms 128:2 תהילים כ"ח: ב'

יגיע כפִּיךָ כִּי תֹאכַל אֲשֶׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ:

When thou eatest the labour of thy hands, Happy shalt thou be, and it shall be well with thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

82

שו"ה להיות — כ"א

У глосах абрєвіатуру прочитано як ki im («адже якби»); саме так її передано в перекладі: «Адже якби не було перегородки...».

ПРИМІТКА КЕНОТ

= כי אם, כן הוא בהגהות הרה"ח ר' אשר.

АБЗАЦ 6

83

אני הנה בריתי אתך

«Щодо Мене, ось Мій завіт із тобою, і ти станеш батьком безлічі народів». Завіт Б-га з Авраамом про обрізання; Alter Rebbe тлумачить кожен вислів як усунення заслони no'a [сйва].

בראשית י"ז: ד' Genesis 17:4

אֲנִי הֵנָּה בְּרִיתִי אֵתְךָ וְהָיִיתָ לְאֵב הָמוֹן גּוֹיִם:

'As for Me, behold, My covenant is with thee, and thou shalt be the father of a multitude of nations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית יז, ד.

84

אני אותיות אין

У примітці мається на увазі цей довідник кабалістичних термінів, у якому вказано відповідність ані («я») та айн («ніщо»).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה מאו"א אות א' סס"ד.

85

וזקף גדול דהיינו כשהיא מתעלית למעלה

Ор га-Тора там цитує Зогар (3:191b), де сказано, що знак закеф, який стоїть вертикально, вказує на піднесення Малхут; саме так текст тлумачить «Я» із закеф гадоль.

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת מטות ע' אישכו מציין לזח"ג קצא, ב זקיף טעמא לעילא, מורה על עליית המל'.

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Vocalized Edition (CC-BY-NC); Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою IIII (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проект; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/lech-lecha/4/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок